

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Finance a řízení

ANALÝZA ÚROVNĚ FINANČNÍ GRAMOTNOSTI ŽÁKŮ
NA VYBRANÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

Bakalářská práce

Autor práce: Veronika Benáčková

Vedoucí práce: Ing. Nikola Soukupová, MSc.

Jihlava 2026

Vysoká škola polytechnická Jihlava

Tolstého 16, 586 01 Jihlava

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce: **Veronika Benáčková**

Studijní program: Finance a řízení

Garant studijního programu: Ing. Jakub Dostál, Ph.D.

Název práce: **Analýza úrovně finanční gramotnosti žáků na vybraných základních školách**

Vedoucí práce: Ing. Nikola Soukupová, MSc.

Cíl práce: Cílem této bakalářské práce je analyzovat a zhodnotit úroveň finanční gramotnosti žáků 9. tříd na dvou vybraných základních školách. Práce se zaměřuje na posouzení připravenosti žáků na základní finanční situace a na identifikaci jejich znalostí v oblasti finanční gramotnosti. Na základě získaných výsledků budou formulována doporučení, která mohou školám pomoci zlepšit výuku finanční gramotnosti s důrazem na praktické dovednosti a porozumění klíčovým finančním pojmům.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je analyzovat a zhodnotit úroveň finanční gramotnosti žáků 9. tříd na dvou vybraných základních školách v Třebíči. Výzkum byl realizován formou kvantitativního dotazníkového šetření a doplněn analýzou školních vzdělávacích programů obou škol. Do šetření se zapojilo celkem 93 žáků. Znalostní část dotazníku byla vyhodnocena bodovým skóre (0–13) a výsledky byly porovnány mezi školami i vybranými skupinami respondentů. Celková úspěšnost žáků byla relativně vysoká a rozdíly mezi školami pouze mírné. Žáci byli nejúspěšnější v otázkách týkajících se běžných příjmů a výdajů a principů tvorby cen, slabší výsledky se objevily u témat souvisejících s úročením a rozlišováním finančních produktů. Na základě zjištění jsou formulována doporučení pro školy s důrazem na praktické úlohy a projektové aktivity.

Klíčová slova

dotazníkové šetření; finanční gramotnost; základní škola; žáci 9. tříd.

Abstract

The aim of this bachelor's thesis is to analyse and evaluate the level of financial literacy among 9th-grade students at two selected primary schools in Třebíč. The research was conducted through a quantitative questionnaire survey and complemented by an analysis of both schools' curricular documents (school educational programmes). A total of 93 students participated in the survey. The knowledge section of the questionnaire was assessed using a point score (0 - 13), and the results were compared between the two schools and across selected groups of respondents. Overall student performance was relatively high, and differences between the schools were only minor. Students were most successful in questions related to common income and expenses and the basic principles of price formation, while weaker results appeared in topics connected with interest calculation and distinguishing between financial products. Based on the findings, recommendations for schools are formulated, with an emphasis on practical tasks and project-based activities.

Keywords

questionnaire survey; financial literacy; primary school; 9th-grade students.

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje **AZ**, zejména § 60 (školní dílo).

Podle § 47b zákona o vysokých školách souhlasím se zveřejněním své práce podle Směrnice pro vedení, vypracování a zveřejňování závěrečných prací na VŠPJ, a to bez ohledu na výsledek obhajoby.

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom/a toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne 16. března 2026

.....

Podpis studenta/ky

Poděkování

Především bych ráda poděkovala své vedoucí bakalářské práce Ing. Nikole Soukupové, MSc. za vstřícný přístup, ochotu a cenné rady, které mi během zpracování práce poskytovala. Její odborné vedení a podpora mi významně pomohly při tvorbě této bakalářské práce.

Dále děkuji své rodině za trpělivost, podporu a povzbuzení po celou dobu studia i při psaní bakalářské práce.

Obsah

Seznam obrázků	7
Seznam tabulek	8
Seznam zkratk	9
Úvod	10
1 Teoretická část.....	11
1.1 Finanční gramotnost – základní pojmy	11
1.2 Finanční vzdělávání v České republice	16
1.3 Projekty podporující finanční gramotnost v České republice.....	20
1.4 Mezinárodní šetření PISA	21
1.5 Faktory ovlivňující finanční gramotnost	24
1.6 Měření finanční gramotnosti	26
2 Praktická část.....	27
2.1 Metodika šetření	27
2.2 Základní škola a mateřská škola Třebíč, Na Kopcích 342	28
2.3 Základní škola a mateřská škola T. G. M. Třebíč.....	30
2.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	34
2.5 Vyhodnocení dotazníku – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342.....	36
2.6 Vyhodnocení dotazníku – ZŠ T.G.M. Třebíč.....	40
2.7 Souhrnné vyhodnocení výsledků šetření	45
2.8 Doporučení ke zlepšení výuky FG.....	46
Závěr	49
Seznam použité literatury.....	50
Příloha 1 - Prohlášení o realizaci anonymního dotazníkového šetření ZŠ T.G.M. Třebíč	53
Příloha 2 - Prohlášení o realizaci anonymního dotazníkového šetření ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342	54
Příloha 3 – Dotazník.....	55

Seznam obrázků

Obr. 1: Rozložení českých žáků do úrovně finanční gramotnosti v letech 2012 a 2022 (PISA)....	23
Obr. 2: Rozdíl ve finanční gramotnosti mezi žáky používající bankovní účet či nikoliv (PISA 2015)	25
Obr. 3: Vyhodnocení 8. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342	36
Obr. 4: Vyhodnocení 15. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342	37
Obr. 5: Vyhodnocení 16. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342	37
Obr. 6: Vyhodnocení 19. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342	38
Obr. 7: Vyhodnocení 20. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342	38
Obr. 8: Vyhodnocení 21. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342	39
Obr. 9: Vyhodnocení 22. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342	39
Obr. 10: Vyhodnocení 23. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342	40
Obr. 11: Vyhodnocení 8. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč	41
Obr. 12: Vyhodnocení 15. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč	41
Obr. 13: Vyhodnocení 16. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč	42
Obr. 14: Vyhodnocení 19. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč	42
Obr. 15: Vyhodnocení 20. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč	43
Obr. 16: Vyhodnocení 21. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč	43
Obr. 17: Vyhodnocení 22. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč	44
Obr. 18: Vyhodnocení 23. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč	44
Obr. 19: Komparace škol – správné odpovědi	45

Seznam tabulek

Tab. 1: Účast zemí v hodnocení finanční gramotnosti v PISA (2012–2022)	22
Tab. 2: Rozdělení finančních dovedností.....	23
Tab. 3: Rozdíl žáků používající bankovní účet či nikoliv.....	25
Tab. 4: Finanční gramotnost v předmětu Výchova k občanství.....	29
Tab. 5: Finanční gramotnost v předmětu Pracovní činnosti.....	30
Tab. 6: Finanční gramotnost na 1. stupni	30
Tab. 7: Finanční gramotnost v předmětu Matematika.....	31
Tab. 8: Finanční gramotnost v předmětu Občanská výchova.....	31
Tab. 9: Finanční gramotnost v předmětu Člověk a zdraví	32
Tab. 10: Komparace ŠVP - T.G.M. Třebíč	33
Tab. 11: Komparace ŠVP – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342.....	33
Tab. 12: Rozdělení výsledků na úrovně – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342	40
Tab. 13: Rozdělení výsledků na úrovně – ZŠ T.G.M. Třebíč	45
Tab. 14: Sebehodnocení a bodové skóre.....	46
Tab. 15: Skóre finanční gramotnosti podle plánovaného pokračování ve studiu.....	46

Seznam zkratek

MŠMT ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program
ČBA	Česká bankovní asociace
ČNB	Česká národní banka
ŠVP	Školní vzdělávací program
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
PISA	Programme for International Student Assessment
ČŠI	Česká školní inspekce
MFČR	Ministerstvo financí České republiky

Úvod

V současné společnosti nabývá finanční gramotnost stále většího významu. Jednotlivci jsou již v relativně nízkém věku vystavováni různým finančním rozhodnutím – od hospodaření s kapesným přes využívání platebních karet až po první zkušenosti s úvěrovými produkty. Nedostatečná orientace v této oblasti může vést k nezodpovědnému zadlužování a dalším problémům, které se mohou negativně projevit v pozdějším životě. Z tohoto důvodu je důležité věnovat pozornost tomu, jak jsou žáci na základních školách na budoucí finanční situace připraveni a jaké znalosti a dovednosti v této oblasti skutečně mají.

Cílem této bakalářské práce je analyzovat a zhodnotit úroveň finanční gramotnosti žáků 9. tříd na dvou vybraných základních školách. Práce se zaměřuje na posouzení připravenosti žáků na základní finanční situace a na identifikaci jejich znalostí v oblasti finanční gramotnosti. Na základě získaných výsledků budou formulována doporučení, která mohou školám pomoci zlepšit výuku finanční gramotnosti s důrazem na praktické dovednosti a porozumění klíčovému finančním pojmům.

Pro dosažení daného cíle je práce rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část vymezuje základní pojmy související s finanční gramotností, rámec finančního vzdělávání v České republice a popisuje vybrané projekty podporující finanční gramotnost. Dále se věnuje přehledu zahraničních studií, které ukazují situaci v oblasti finanční gramotnosti v jiných zemích, a analyzuje faktory, jež mohou úroveň finanční gramotnosti ovlivňovat.

Praktická část je zaměřena na vlastní výzkum. V úvodu je popsána metodika šetření, zejména volba kvantitativního přístupu formou anonymního dotazníku, struktura dotazníku a postup sběru dat. Následují charakteristiky obou zkoumaných škol – Základní škola T. G. M. Třebíč, a Základní škola Třebíč, Na Kopcích 342 – které poskytují kontext pro interpretaci výsledků. Stěžejní část praktické části tvoří vyhodnocení dotazníku, kde jsou prezentovány a komentovány odpovědi žáků. Na závěr jsou také předloženy konkrétní návrhy a doporučení na zlepšení výuky finanční gramotnosti pro obě zkoumané školy.

1 Teoretická část

První část této bakalářské práce se zaměřuje na teoretické vymezení pojmů souvisejících s finanční gramotností. Cílem této části je vysvětlit klíčové pojmy, které jsou obsaženy v dotazníku, který je použit pro výzkumnou část práce, a zároveň poskytnout širší kontext pro problematiku finanční gramotnosti. Teoretická část je členěna do několika podkapitol, které se postupně zabývají základními pojmy z této oblasti, vývojem finančního vzdělávání v České republice, institucemi podporující finanční gramotnost a v neposlední řadě faktory, které ovlivňují úroveň finanční gramotnosti.

V každé ekonomice se ekonomické subjekty dostávají do situací, kdy disponují buď s přebytkem, nebo naopak nedostatkem peněžních prostředků, což ovlivňuje jejich schopnost realizovat zamýšlené aktivity (Rejnuš, 2024). Mezi tyto subjekty lze zahrnout domácnosti, podniky a stát. Vzhledem k zaměření této práce se však budu zabývat především domácnostmi, které v rámci ekonomického systému vystupují ve dvojí roli – jednak vystupují jako spotřebitelé zboží a služeb, zároveň však působí jako střadatelé nebo investoři.

Z hlediska jednotlivce lze finanční systém vnímat především prostřednictvím mechanismů, jako jsou spoření, úvěry či pojištění, které napomáhají efektivnímu hospodaření s finančními prostředky. Tyto finanční nástroje umožňují lidem plánovat své finance, snižovat rizika a zhodnocovat volné peněžní prostředky. Úspory domácností lze přitom vyjádřit jako rozdíl mezi jejich příjmy a výdaji na běžnou spotřebu (Rejnuš, 2024). Schopnost těmto základním principům rozumět a efektivně je aplikovat v praxi tvoří základ finanční gramotnosti, která je pro život v moderní společnosti nezbytná.

1.1 Finanční gramotnost – základní pojmy

V celé práci bude používán pojem finanční gramotnost, který je dle Národní strategie finančního vzdělávání (2020) definován následovně: „Souhrn znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.“ (Národní strategie finančního vzdělávání, 2020, s. 5)

Z uvedené definice vyplývá, že finanční gramotnost není pouze otázkou teoretických znalostí ekonomických pojmů, ale zahrnuje také schopnost tyto znalosti uplatnit v praxi a rozvíjet odpovědný přístup k hospodaření s penězi. Finančně gramotný občan tak nejen rozumí základním principům fungování finančního systému, ale dokáže své finanční chování přizpůsobit konkrétním životním situacím.

Jedním z klíčových pojmů finanční gramotnosti je pochopení podstaty peněz, a to jejich vývoj, význam a funkce.

Peníze lze charakterizovat jako aktivum, které je všeobecně přijímáno při směně za zboží a služby nebo při vyrovnávání finančních závazků (Lochmannová, 2018).

Historicky však peníze neexistovaly v podobě, jakou známe dnes. V prvotních fázích vývoje hospodářství se směna uskutečňovala formou barteru, tedy výměny zboží a služeb. Účastníci směny museli mít shodný zájem o nabízené zboží, což směnu omezovalo. Postupně se začaly používat tzv. komoditní peníze, mezi které patřily například čaje, sůl, koření nebo olej.

Tyto komodity splňovaly základní požadavky na směnný prostředek, protože byly trvanlivé, dělitelné, snadno přenosné a měly vcelku stabilní hodnotu (Lochmannová, 2018).

Nejlépe těmto kritériím vyhovovaly drahé kovy. Především zlato, které se následně stalo základem peněžního systému. Tento proces se označuje jako monetizace zlata. Později se zlato začalo používat ve formě mincí. Ve 20. století však došlo k demonetizaci zlata, kdy byla vazba měn na zlato zrušena a začaly se používat papírové bankovky (Lochmannová, 2018).

V moderní ekonomice peníze plní tři základní funkce:

- Prostředek směny: umožňuje nákup zboží a služeb nebo úhradu závazků.
- Zúčtovací jednotka: vyjadřuje hodnotu statků, služeb a práce v jednotné formě.
- Uchovatel hodnoty: umožňuje převádět hodnotu do budoucnosti a uchovávat majetek ve finanční formě (Lochmannová, 2018).

1.1.1 Příjmy

Za příjmy se považují peněžní prostředky, které jednotlivec nebo domácnost skutečně obdrží, a evidují se v okamžiku jejich přijetí (Kislingerová a kol., 2025).

Podle zákona o daních z příjmů (2024) lze příjmy rozdělit do několika kategorií:

- Příjmy ze závislé činnosti (§6),
- Příjmy ze samostatné činnosti (§7),
- Příjmy z kapitálového majetku (§8),
- Příjmy z nájmu (§9),
- Ostatní příjmy (§10).

Tyto skupiny představují základní přehled možných zdrojů, z nichž mohou jednotlivci či domácnosti získat své finanční prostředky.

1.1.2 Výdaje

Výdaje, na rozdíl od příjmů, představují prostředky, které z domácnosti nebo účtu odcházejí. Jedná se o skutečné finanční toky směrem ven, které snižují dostupný zůstatek peněz (Kislingerová, 2025).

Výdaje lze rozlišit podle jejich důležitosti na nezbytné a zbytné:

- Nezbytné výdaje zahrnují platby, které jsou nevyhnutelné a musí být uhrazeny – například nájemné, zálohy na energie, splátky úvěru, léky či povinné úhrady závazků.
- Zbytné výdaje představují výdaje, které lze v případě potřeby omezit či odložit – například dovolená, značkové oblečení nebo zábava (Bohanesová, 2018).

1.1.3 Rozpočet domácností

Domácí rozpočet je základní nástroj finančního plánování, jehož účelem je racionální a efektivní rozdělení peněžních prostředků. Každý jedinec či domácnost s jakýmkoliv příjmem – ať už ve formě mzdy, stipendia nebo kapesného – může prostřednictvím rozpočtu předem plánovat, jak budou finanční prostředky využity. Rozpočtový proces umožňuje rozhodnout, jaká část příjmů bude určena na spotřebu a jaká bude odložena jako úspory (Bohanesová, 2018).

Rozpočet je tvořen dvěma hlavními složkami – příjmy a výdaji. Na jedné straně zaznamenáváme všechny zdroje financí, tedy příjmy, a na druhé straně jejich rozdělení mezi jednotlivé potřeby a závazky. Rozpočty se obvykle sestavují na určité časové období – nejčastěji měsíční, protože většina domácností hospodaří v cyklu „od výplaty k výplatě“ (Bohanesová, 2018).

1.1.4 Úspory a investice

Úspory představují tu část příjmů, která není určena ke spotřebě, ale je odložena pro budoucí využití. Jinými slovy, jde o prostředky, které domácnost nebo jednotlivec odkládá stranou pro případ nečekaných výdajů nebo budoucích potřeb (Rejnuš, 2024).

S pojmem úspory úzce souvisí pojem investice. Investování lze chápat jako vkládání současných finančních prostředků do aktiv nebo projektů, od nichž se v budoucnu očekává ekonomický prospěch (Rejnuš, 2024).

Před samotným investováním je nezbytné stanovit si finanční cíle a vyhodnotit možná rizika, která by mohla ovlivnit dosažení požadovaného výnosu. Základním krokem je vytvoření finanční rezervy, která by měla pokrýt neočekávané výdaje nebo výpadky příjmů – doporučuje se, aby tato rezerva byla alespoň ve výši šestinásobku měsíčních výdajů (Srový, 2010).

Každá investice v sobě nese dvě složky – výnos a riziko. Platí přitom, že vyšší očekávaný výnos je zpravidla spojen s vyšší mírou rizika (Srový, 2010).

1.1.5 Pojištění

Pojištění představuje nástroj finanční ochrany, který slouží ke krytí možných ztrát způsobených neočekávanými událostmi. Pojištění mohou nabízet pojišťovny nebo jejich zprostředkovatelé, kteří disponují příslušným oprávněním k výkonu této činnosti (Bohanesová, 2018).

Základním právním vztahem mezi pojistitelem a klientem je pojistná smlouva, která stanovuje podmínky pojištění, výši pojistného a rozsah pojistného plnění. Osoba, která pojištění uzavírá a hradí pojistné, se nazývá pojistník. Naopak pojištěná osoba je ta, na jejíž život, zdraví, majetek nebo odpovědnost se sjednané pojištění vztahuje. V případě, že nastane pojistná událost, je pojišťovna povinna vyplatit finanční náhradu nebo poskytnout sjednané pojistné plnění (Bohanesová, 2018).

Pojištění je důležitým prvkem finanční stability jednotlivce i domácnosti, protože rozkládá finanční riziko mezi více pojištěných a zmírňuje dopady nepředvídatelných událostí (Bohanesová, 2018).

Životní pojištění

Patří mezi nejvýznamnější formy osobního pojištění. Jeho hlavním účelem je poskytnout finanční ochranu pozůstalým v případě úmrtí pojištěného a zároveň finančně zabezpečit samotného pojištěného při zásadní změně životní situace, například při ztrátě příjmu v důsledku úrazu, nemoci nebo invalidity (Rejnuš, 2024).

Tento typ pojištění se obvykle zaměřuje na dvě klíčová rizika – riziko smrti a riziko dožití. V praxi bývají tyto dvě složky často kombinovány a doplněny o další připojištění, jako je pojištění trvalých následků úrazu, invalidity nebo vážných onemocnění. Cílem je pokrýt širší spektrum rizik, která mohou negativně ovlivnit finanční stabilitu pojištěného a jeho rodiny (Rejnuš, 2024).

Podle účelu a charakteru pojištění rozlišujeme tři základní formy životního pojištění:

- Pojištění pro případ smrti – zajišťuje výplatu pojistného plnění pozůstalým po smrti pojištěného.
- Pojištění pro případ dožití – pojištěný obdrží sjednanou částku, pokud se dožije stanoveného věku nebo konce pojistné doby.
- Smíšené životní pojištění – kombinuje obě předchozí formy, a proto poskytuje ochranu jak při úmrtí, tak při dožití sjednaného období (Rejnuš, 2024).

Neživotní pojištění

Neživotní pojištění zahrnuje širokou škálu produktů, jejichž cílem je chránit před riziky, která mohou vést k finančním ztrátám v souvislosti se zdravím, majetkem nebo odpovědností za škodu. Jednotlivé druhy se liší podle povahy rizika a předmětu pojištění (Rejnuš, 2024).

Mezi hlavní kategorie neživotního pojištění patří:

- Úrazové pojištění – poskytuje pojistné plnění v případě, že dojde k úrazu, který způsobí dočasné nebo trvalé poškození zdraví, případně smrt pojištěného. Cílem je zmírnit finanční dopady událostí spojených s úrazem (Rejnuš, 2024).
- Komerční zdravotní pojištění – doplňuje povinné zdravotní a nemocenské pojištění. Pokrývá případy, které nejsou součástí veřejného systému, nebo situace, kdy si pojištěný přeje vyšší standard a rozsah pojistného krytí (Rejnuš, 2024).
- Majetkové pojištění – chrání majetek pojištěného před škodami způsobenými například požárem, povodní, krádeží nebo jinou nahodilou událostí. Do této skupiny patří např. pojištění domácnosti, nemovitostí, vozidel nebo strojů (Rejnuš, 2024).
- Pojištění odpovědnosti – slouží k ochraně v situacích, kdy pojištěný způsobí škodu jiné osobě. Může se jednat o škody na zdraví, majetku nebo finanční újmy, za které pojištěný právně odpovídá (Rejnuš, 2024).

1.1.6 Úvěr

Úvěr je finanční produkt, při kterém věřitel poskytuje dlužníkovi určitou částku peněz s dohodou, že tato částka bude v budoucnu splacena, a to včetně úroku jako odměny za poskytnutí kapitálu (Rejnuš, 2024).

Úvěrový vztah je vždy založen na smluvním závazku, který určuje podmínky splácení, dobu trvání úvěru, výši úrokové sazby i možné sankce za porušení podmínek.

Úvěry umožňují financovat potřeby, na které jednotlivec v daném okamžiku nemá dostatek vlastních prostředků, zároveň však představují závazek, který ovlivňuje jeho dlouhodobé hospodaření.

- Spotřebitelský úvěr – je peněžní půjčka poskytovaná fyzickým osobám, obvykle za účelem financování nákupu zboží dlouhodobé spotřeby, jako je elektronika, nábytek nebo automobil. Tyto úvěry se vyznačují vysokým počtem a standardizovaným procesem sjednávání, který bankám umožňuje zefektivnit jejich poskytování. Obvykle jde o úvěry krátkodobého nebo střednědobého charakteru, v některých případech však mohou být i dlouhodobější, zejména pokud jsou zajištěny ručením další osoby. Spotřebitelské úvěry patří výhradně mezi peněžní úvěry (Rejnuš, 2024).

- Hypoteční úvěr – patří mezi dlouhodobé úvěrové produkty a jsou zajištěny zástavou nemovitosti. Klient při žádosti dokládá vlastnictví nemovitosti, která bude jako zástava sloužit. Banka přitom posuzuje její tržní hodnotu a ověřuje, zda na ní nejsou vedena právní omezení nebo věcná břemena v katastru nemovitostí. Často je zároveň požadováno pojištění zastavené nemovitosti a zápis zástavního práva do katastru. Hypoteční úvěry představují jeden z hlavních způsobů financování bydlení a zpravidla se sjednávají na delší dobu s pevnou nebo variabilní úrokovou sazbou (Rejnuš, 2024).
- Kreditní karta – kombinuje funkci platebního prostředku a úvěrové služby. Umožňuje držiteli čerpat finanční prostředky až do předem stanoveného úvěrového limitu, přičemž splacení dlužné částky lze odložit do tzv. bezúročného období. Pokud klient v tomto období nesplatí dlužnou částku v plné výši, banka mu účtuje úroky z nesplaceného zůstatku podle podmínek uvedených ve smlouvě. Kreditní karta je flexibilní nástroj pro financování krátkodobých výdajů, při neodpovědném používání však může vést k zadlužení (Rejnuš, 2024).

1.1.7 Úrok

Úrok je označen jako cena peněz – odměna, kterou dlužník platí věřiteli za možnost dočasně využívat jeho kapitál (Rejnuš, 2024).

Rozlišujeme dva základní způsoby úročení: jednoduché a složené.

- Jednoduché úročení znamená, že úroky se nepřipočítávají k původní jistině, a proto se dále neúročí. V závislosti na době jejich připočítávání rozlišujeme úročení předlůhnutí (na začátku období) a polhůhnutí (na jeho konci).
- Složené úročení naopak spočívá v tom, že se úroky po každém období přičítají k jistině a v následujících obdobích se úročí i s touto přidanou částí (Černohorský, 2011).

V praxi se často rozlišuje mezi nominální a reálnou úrokovou mírou.

- Nominální úroková míra je obvykle uvedena ve smlouvách o úvěru, vkladu či při úročení dluhopisů.
- Reálná úroková míra zohledňuje vliv inflace a vyjadřuje skutečné zhodnocení nebo ztrátu hodnoty kapitálu v čase (Černohorský, 2011).

Inflace

Je definována jako růst celkové cenové hladiny zboží a služeb, který způsobuje pokles kupní síly peněz (Jurečka, 2023).

Míra inflace vyjadřuje, jak rychle se ceny mění, a obvykle se udává v procentech. Lze ji vypočítat pomocí indexu spotřebitelských cen (CPI) podle vzorce:

$$\text{Míra inflace} = \frac{CPI_t - CPI_{t-1}}{CPI_{t-1}} \times 100 \quad (1)$$

Kde CPI_t označuje cenový index v daném období a CPI_{t-1} v období předchozím (Jurečka, 2023).

Inflace ovlivňuje reálnou hodnotu peněz, úrokových sazeb a investic, a proto je jedním z klíčových faktorů, které musí finančně gramotný jedinec při svém rozhodování zohlednit.

1.2 Finanční vzdělávání v České republice

Finanční vzdělávání je dlouhodobý proces, jehož cílem je zvyšovat úroveň finanční gramotnosti obyvatelstva. Jeho hlavním úkolem je vést jednotlivce k odpovědnému nakládání s finančními prostředky a podporovat jejich schopnost správně se rozhodovat v běžných finančních situacích. Finanční vzdělávání tak přispívá nejen k finanční stabilitě jednotlivce, ale také k lepšímu fungování domácností i celé společnosti (Národní strategie finančního vzdělávání, 2020).

Aby bylo finanční vzdělávání efektivní, mělo by být v souladu s finančními standardy a respektovat několik základních principů:

Objektivita – informace mají být předávány nestranně, bez osobního hodnocení a s využitím reálných dat i konkrétních příkladů. Zároveň je důležité uvádět informace úplně a nic podstatného nezamlčovat.

Nezávislost – vzdělávání nesmí sloužit k propagaci konkrétních finančních produktů nebo poskytovatelů služeb. Pokud je projekt financován externím subjektem, musí být tato skutečnost transparentně uvedena.

Odbornost – obsah výuky má být věcně správný a odpovídat aktuálním poznatkům z oblasti financí i pedagogiky. Důležitá je také dostatečná kvalifikace vyučujících či lektorů.

Zacílení – obsah, formy i metody vzdělávání mají být přizpůsobeny konkrétní cílové skupině, zejména jejímu věku, zkušenostem a možností porozumění (Národní strategie finančního vzdělávání, 2020).

1.2.1 Historický vývoj finančního vzdělávání v České republice

V České republice se finanční vzdělávání začalo systematicky rozvíjet od roku 2005, kdy vláda poprvé stanovila cíl vytvořit ucelený systém rozvoje finanční gramotnosti pro základní a střední školy. Na to navázalo Ministerstvo financí, které v roce 2007 představilo Strategii finančního vzdělávání. Finanční gramotnost byla následně postupně zařazována do výuky, nejprve na středních školách od roku 2009 a později také na základních školách od roku 2013 (Národní strategie finančního vzdělávání, 2020).

Zavedením povinné výuky finanční gramotnosti se Česká republika zařadila mezi první evropské země, které k tomuto kroku přistoupily. Mezinárodní spolupráce v této oblasti se dále rozvinula v roce 2008, kdy při OECD vznikla Mezinárodní síť finančního vzdělávání INFE. Česká republika, zastoupená Ministerstvem financí, patřila mezi její zakládající členy. Síť dnes sdružuje více než 120 zemí a podporuje sdílení zkušeností i příkladů dobré praxe (Národní strategie finančního vzdělávání, 2020).

Významným krokem byl také rok 2010, kdy vláda schválila Národní strategii finančního vzdělávání. Tento dokument se stal prvním uceleným koncepčním rámcem pro oblast finančního vzdělávání v České republice. Vymezil jeho dlouhodobé cíle, základní principy i hlavní aktéry a zároveň určil priority a rozdělení úkolů mezi orgány veřejné správy a subjekty soukromého sektoru (Národní strategie finančního vzdělávání, 2020).

1.2.2 Přínosy finančního vzdělávání

Zvyšování finanční gramotnosti přináší pozitivní dopady dle Národní strategie finančního vzdělávání (2020) je to na několika úrovních:

- Domácnosti – zlepšuje schopnost plánovat výdaje, hospodařit s příjmy, vyhodnocovat finanční produkty a uplatňovat svá práva spotřebitelů. Finančně gramotní jedinci dokážou lépe kontrolovat své finance, předcházet zbytečnému zadlužování a dosahovat svých finančních cílů.
- Finanční trh – vyšší úroveň gramotnosti vede k efektivnějšímu využívání produktů, snižuje potřebu zásahů regulátorů a přispívá ke stabilitě systému. Informovaný spotřebitel zároveň méně často vstupuje do sporů s poskytovateli služeb.
- Ekonomika finančního vzdělávání – přispívá ke snižování míry zadlužení a předlužení obyvatel, a tím i ke snížení počtu exekucí a insolvenčních.
- Stát – má finančně zodpovědné chování obyvatel pozitivní dopad na veřejné rozpočty – snižuje počet osob závislých na sociálních dávkách a zvyšuje podíl ekonomicky aktivních.

1.2.3 Národní strategie finančního vzdělávání 2.0

Dne 13. ledna 2020 byla usnesením vlády č. 30/2020 schválena nová Národní strategie finančního vzdělávání 2.0 (NSFV 2.0), kterou připravilo Ministerstvo financí ČR ve spolupráci s Pracovní skupinou pro finanční vzdělávání. Tento dokument navazuje na původní strategii z roku 2010 a aktualizuje její cíle, priority i další směřování finančního vzdělávání v České republice (Národní strategie finančního vzdělávání, 2020).

Hlavním cílem NSFV 2.0 je podporovat dlouhodobé zvyšování finanční gramotnosti obyvatel České republiky. Vyšší úroveň finanční gramotnosti může přispět k odpovědnějšímu hospodaření jednotlivců, ke snížení rizika předlužení, exekucí a lichvy a zároveň i k menší potřebě zásahů státu v oblasti ochrany spotřebitele (Národní strategie finančního vzdělávání, 2020).

Strategie zároveň reaguje na společenské změny a rozšiřuje okruh cílových skupin. Vedle dětí a mládeže, u nichž finanční vzdělávání nadále probíhá v rámci školního systému, se nově více zaměřuje také na dospělé, zejména na sociálně ohrožené skupiny obyvatel. Patří sem především senioři, nezaměstnaní a osoby v hmotné nouzi. Součástí strategie je také vzdělávání pracovníků, kteří těmto lidem pomáhají při řešení finančních problémů (Národní strategie finančního vzdělávání, 2020).

Tato širší koncepce směřuje k vytvoření propojeného systému finančního vzdělávání, který podporuje finanční stabilitu, odpovědný přístup k hospodaření a schopnost lidí rozumně rozhodovat o svých financích.

1.2.4 Standard finanční gramotnosti

V březnu 2017 schválili členové Pracovní skupiny pro finanční vzdělávání dokument Standard finanční gramotnosti, který vymezuje cílovou úroveň znalostí, dovedností a postojů v oblasti finanční gramotnosti pro žáky základních a středních škol. Tento dokument slouží školám jako metodický rámec a zároveň představuje východisko pro úpravy rámcových vzdělávacích

programů, které zajišťuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dále jen „MŠMT ČR“) (Standard finanční gramotnosti, 2017).

Ministerstvo financí rozděluje standard finanční gramotnosti do pěti základních oblastí, které společně pokrývají hlavní aspekty hospodaření s penězi a odpovědného finančního rozhodování (Standard finanční gramotnosti, 2017).

V této práci se zaměřuji pouze na standard pro 2. stupeň základních škol, protože právě tato věková skupina odpovídá žákům zahrnutým do praktické části bakalářské práce.

Okruh nakupování a placení

1. Nakupování:

- a) vysvětlí stanovení ceny podle nákladů, poptávky a konkurence,
- b) na příkladu vysvětlí, jak reklamovat zboží či službu, a na koho se obrátit v případě stížnosti či sporu,
- c) popíše vliv inflace na hodnotu peněz,
- d) rozpozná nekalé obchodní praktiky.

2. Bezhotovostní placení:

- a) popíše výhody a rizika bezhotovostního placení a vysvětlí, jak bezpečně platit,
- b) vysvětlí odlišnosti a omezení debetní a kreditní karty,
- c) popíše možnosti kontroly pohybu a stavu prostředků na účtu.

Okruh hospodaření domácností:

1. Rozpočet:

- a. sestaví rozpočet jednotlivce i domácnosti,
- b. odliší čistý a hrubý příjem,
- c. odliší pravidelné, nepravidelné a jednorázové příjmy,
- d. odliší pevné, kontrolovatelné a jednorázové výdaje,
- e. zváží nezbytnost výdajů.

2. Porovná majetek a závazky domácnosti v bilanci.

3. Úvod do finančních služeb:

- a. charakterizuje jednotlivé finanční produkty a jejich využití,
- b. provádí výpočty jednoduchého úročení a popíše princip složeného úročení,
- c. charakterizuje úrok a poplatky a jejich vliv na cenu finančního produktu,
- d. porovná finanční produkty, zejména z hlediska rizika, výnosu a likvidity.

4. Plánování:

- a. stanoví své krátkodobé a dlouhodobé finanční cíle a rozhodne o způsobu dosažení těchto cílů,
- b. určí rizika ohrožující dosažení finančních cílů a navrhne způsob jejich zmírnění.

Okruh přebytek rozpočtu domácností:

1. odliší spotřebu, úspory a investice a jejich využití,
2. v příkladu navrhne řešení přebytku rozpočtu,

3. odliší druhy pojištění,
4. v příkladu navrhne vhodné využití pojištění.

Okruh schodek rozpočtu domácností:

1. navrhne řešení schodku rozpočtu domácnosti,
2. půjčování,
 - a. rozhodne, v jaké situaci je vhodné a nevhodné si půjčit,
 - b. porovná nabídky úvěrů,
 - c. uvede příklady spotřebitelských úvěrů,
 - d. vysvětlí postup získání úvěru včetně posouzení schopnosti splácet,
3. důsledky nesplácení,
 - a. vysvětlí příčiny a důsledky nesplácení dluhu,
 - b. vysvětlí postup vymáhání dluhu,
 - c. v příkladu navrhne řešení zadlužení,
 - d. vysvětlí, jak se vyvarovat předlužení (Standard finanční gramotnosti, 2017).

1.2.5 Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen „RVP ZV“) je hlavní kurikulární dokument, podle kterého probíhá výuka na základních školách v České republice. Vymezuje cíle a obsah vzdělávání a stanovuje, jaké kompetence mají žáci na konci základního vzdělávání získat. Dle RVP ZV (2021) je vytyčeno 9 vzdělávacích oblastí:

- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Další cizí jazyk).
- Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace).
- Informatika (Informatika).
- Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět).
- Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství).
- Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis).
- Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova).
- Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova).
- Člověk a svět práce (Člověk a svět práce) (RVP ZV, 2021, s. 14).

Finanční gramotnost je v RVP ZV začleněna především do vzdělávací oblasti Člověk a společnost, konkrétně do vzdělávacího oboru Výchova k občanství. Právě zde se žáci seznamují se základy fungování společnosti, ekonomiky a s principy odpovědného občanského jednání. Součástí této oblasti je výuka zaměřena na:

- majetek, vlastnictví – formy vlastnictví; hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana; hospodaření s penězi, majetkem a různými formami vlastnictví,
- peníze – formy placení,
- hospodaření – rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing; rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti; význam daní,
- banky a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků,

- principy tržního hospodářství – nabídka, poptávka, trh; tvorba ceny, inflace; podstata fungování trhu (RVP ZV, 2021, s. 60).

Výchova k občanství má vést žáky k tomu, aby rozuměli společenskému prostředí, ve kterém žijí, a dokázali se v něm zodpovědně a samostatně rozhodovat. Žáci se učí základní principy nakládání s penězi, sestavení jednoduchého rozpočtu, uvědomění si rozdílu mezi příjmy a výdaji či orientaci v běžných finančních situacích (RVP ZV, 2021).

RVP ZV zdůrazňuje, že součástí občanského vzdělávání je i schopnost odpovědně nakládat s osobními prostředky a chápat finanční dopady každodenních rozhodnutí. Tato oblast proto významně přispívá k rozvoji finanční gramotnosti žáků na 2. stupni základní školy (RVP ZV, 2021).

1.2.6 Školní vzdělávací program

Školní vzdělávací program (dále jen „ŠVP“) je základní kurikulární dokument, který si každá škola v České republice vytváří samostatně. Připravují jej pedagogičtí pracovníci školy a schvaluje i vydává jej ředitel školy. Podle platné legislativy musí být ŠVP veřejně přístupný. Jeho tvorba vychází z rámcových vzdělávacích programů (RVP), které představují státní úroveň kurikula. Za zpracování a schvalování těchto dokumentů odpovídá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (ŠVP dostupné z MŠMT ČR, 2025).

Rámcové vzdělávací programy stanovují povinné požadavky na vzdělávání v jednotlivých stupních, tedy od předškolního přes základní až po střední vzdělávání. Na jejich základě si školy vytvářejí vlastní ŠVP, v nichž přizpůsobují vzdělávací obsah svým podmínkám i potřebám žáků. RVP i školní vzdělávací programy jsou veřejně dostupné dokumenty určené jak odborné, tak širší veřejnosti (RVP ZV, 2021).

1.3 Projekty podporující finanční gramotnost v České republice

Rozvoj finanční gramotnosti není zajišťován pouze školním vzdělávacím systémem, ale opírá se také o aktivity dalších institucí, které se podílejí na finančním vzdělávání a osvětě. Národní strategie finančního vzdělávání 2.0 zdůrazňuje význam metodické podpory pedagogům a dalšího vzdělávání učitelů v oblasti finanční gramotnosti, aby školy měly k dispozici kvalitní zázemí pro výuku a mohly reagovat na aktuální potřeby žáků (Národní strategie finančního vzdělávání, 2020).

V českém prostředí se na podpoře finanční a ekonomické gramotnosti dlouhodobě podílí například Česká národní banka, která cílí své vzdělávací aktivity zejména na žáky 2. stupně základních škol, studenty středních škol a veřejnost; součástí podpory jsou také vzdělávací programy a materiály využitelné ve výuce (ČNB, 2025 b). Dalším příkladem je Česká bankovní asociace, která realizuje vzdělávací projekt založený na setkání odborníků z praxe se žáky 8. a 9. tříd ZŠ a studenty nižších ročníků SŠ, přičemž workshopy jsou poskytovány školám bezplatně a zaměřují se na správu osobních financí (ČBA, 2025).

V následujících podkapitolách jsou představeny vybrané instituce a projekty, které se v České republice podílejí na podpoře finanční gramotnosti.

1.3.1 Česká národní banka

Česká národní banka (dále jen „ČNB“) patří v České republice mezi důležité instituce, které se věnují podpoře finanční a ekonomické gramotnosti. Její vzdělávací aktivity jsou určeny zejména žákům druhého stupně základních škol, studentům středních škol a také širší veřejnosti (ČNB, 2025 b).

Jedním z hlavních vzdělávacích projektů ČNB je Návštěvnícké centrum. To nabízí interaktivní expozice, vzdělávací programy, tematické workshopy i odborné výklady zaměřené na fungování finančního systému, měnovou politiku a osobní finance. Centrum tak představuje moderní výukový prostor, který přibližuje ekonomická témata srozumitelnou formou (ČNB, 2025 c).

ČNB se dále věnuje také přípravě vzdělávacích materiálů pro školy. Pro pedagogy i žáky zpřístupnila webový rozcestník s prezentacemi, metodickými listy a dalšími výukovými materiály v českém i anglickém jazyce. Tyto materiály se zaměřují na osobní finance, finanční bezpečnost i základní ekonomické principy (MŠMT ČR, 2025).

Součástí aktivit ČNB jsou i osvětové akce, soutěže a setkání pro pedagogy zaměřená na témata finanční gramotnosti. Banka se na některých projektech podílí odbornou garancí a každoročně uděluje Cenu guvernéra ČNB za přínos k rozvoji finanční a ekonomické gramotnosti, kterou oceňuje kvalitní a inovativní vzdělávací projekty (ČNB, 2025 a).

V oblasti finančního vzdělávání ČNB spolupracuje také s dalšími institucemi a organizacemi, například s Českou bankovní asociací, INEV – Institutem ekonomického vzdělávání nebo EFPA ČR. Tato spolupráce přispívá k šíření vzdělávacích materiálů do škol a k propojení odborné a vzdělávací praxe (ČNB, 2025 b).

1.3.2 Česká bankovní asociace

Vzdělávací program „Bankéři do škol“, který Česká bankovní asociace (dále jen „ČBA“) realizuje od roku 2014, je určen žákům 8. a 9. tříd základních škol a studentům nižších ročníků středních škol včetně gymnázií. Projekt je založen na přímém setkávání odborníků z členských bank se žáky přímo ve školách (ČBA, 2025).

Cílem programu je rozvíjet u žáků základní orientaci v osobních financích a upozorňovat je na rizika spojená s online prostředím. Workshopy probíhají během dvou vyučovacích hodin a vedou je odborníci z bankovní praxe. Školy si přitom mohou vybrat jedno ze dvou témat, a to základy finanční gramotnosti nebo kyberbezpečnost (ČBA, 2025).

Program probíhá pod záštitou České bankovní asociace, neslouží k propagaci bankovních produktů ani služeb a školám je poskytován bezplatně (ČBA, 2025).

1.4 Mezinárodní šetření PISA

Otázkou finanční gramotnosti patnáctiletých žáků se dlouhodobě zabývá Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), která ji zařadila jako volitelný modul do mezinárodního šetření PISA. Šetření PISA 2022 zaměřené na finanční gramotnost patnáctiletých žáků bylo již čtvrtým cyklem daného hodnocení. Sleduje, do jaké míry mají žáci ve dvaceti zúčastněných zemích a ekonomikách znalosti a dovednosti potřebné k finančnímu rozhodování a plánování vlastní budoucnosti. Zpráva OECD (2024) zároveň zdůrazňuje,

že finanční gramotnost je významná jak pro každodenní život žáků, tak pro jejich přechod do dospělosti, a že může být rozvíjena jak ve škole, tak formou mimoškolních a volnočasových aktivit (OECD, 2024).

Následující tabulka shrnuje, kolikrát se jednotlivé země a ekonomiky zúčastnily hodnocení finanční gramotnosti v rámci PISA v letech 2012–2022. Z tabulky je patrné, že Česká republika byla do modulu finanční gramotnosti zapojena v roce 2012 a znovu v roce 2022 (OECD, 2024).

Tab. 1: Účast zemí v hodnocení finanční gramotnosti v PISA (2012–2022)

Země	2012	2015	2018	2022
Rakousko				x
Vlámské společenství Belgie	x	x		x
Kanadské provincie		x	x	x
Kostarika				x
Česká republika	x			x
Dánsko				x
Maďarsko				x
Itálie	x	x	x	x
Nizozemsko		x		x
Norsko				x
Polsko	x	x	x	x
Portugalsko			x	x
Španělsko	x	x	x	x
Spojené státy americké	x	x	x	x
Brazílie		x	x	x
Bulharsko			x	x
Malajsie				x
Peru		x	x	x
Saúdská Arábie				x
Spojené arabské emiráty				x

Zdroj: vlastní zpracování dle OECD (2024), PISA 2022 Results (Volume IV), Table IV. A1.1.

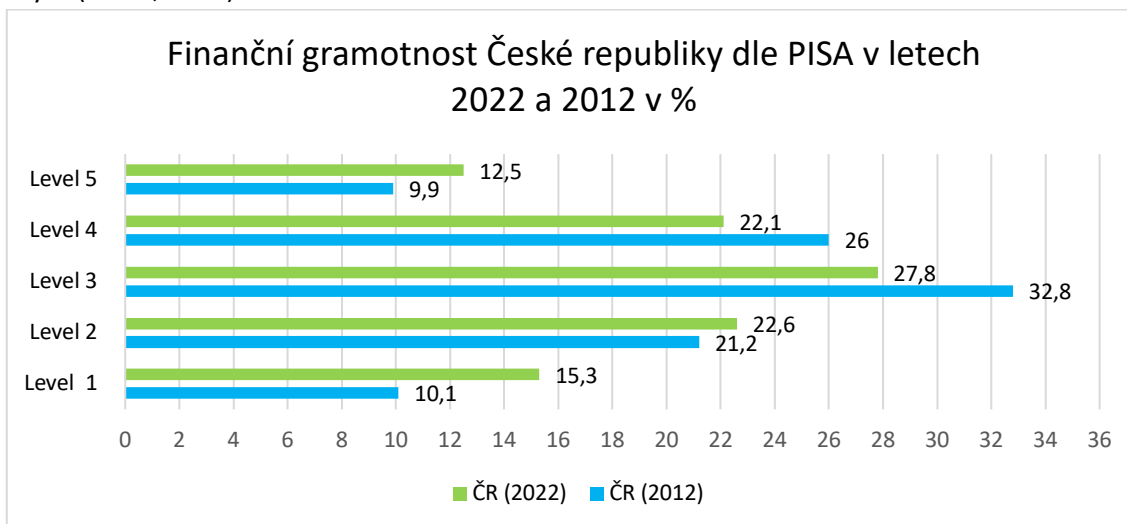
Znalosti a dovednosti žáků jsou rozděleny do 5 levelů dle dosaženého bodového skóre. Tabulka 2 znázorňuje jaké dovednosti by měli žáci dosahovat v konkrétním levelu. V šetření PISA 2022 dosáhli čeští žáci v oblasti finanční gramotnosti průměrného výsledku 507 bodů, čímž se Česká republika zařadila mezi země s nadprůměrným výkonem. Společně s Českem dosáhly vyššího než průměrného výsledku OECD například Polsko, Rakousko, Nizozemsko, kanadské provincie, Dánsko a Vlámské společenství Belgie (OECD, 2024).

Tab. 2: Rozdělení finančních dovedností

Level	Dolní hranice skóre	Dovednosti
5	625	Používá širokou škálu finančních pojmů i u složitých produktů, rozpozná i skryté náklady (poplatky, daně, transakční náklady), řeší nestandardní finanční úlohy s vysokou přesností, dokáže odhadnout dlouhodobé důsledky finančních rozhodnutí
4	550	Rozumí méně běžným finančním produktům (např. složené úročení), umí číst a vyhodnotit podrobné finanční dokumenty, vysvětlí funkci méně obvyklých finančních nástrojů, rozhoduje se s ohledem na dlouhodobé náklady a zvládá rutinní úlohy i v nezvyklých situacích
3	475	Používá běžné finanční pojmy v situacích, které zná z praxe; dokáže sestavit jednoduchý finanční plán či rozpočet, provádí základní početní operace včetně procent při finančních výpočtech, rozumí jednodušším finančním dokumentům a umí zvolit správný početní postup
2	400	Orientuje se v základních finančních produktech a pojmech, využije dané informace k jednoduchému finančnímu rozhodnutí, chápe smysl jednoduchého rozpočtu a hlavní údaje z běžných dokumentů, použije jednu základní operaci (např. dělení) k vyřešení finanční otázky
1	326	Rozpozná základní finanční produkty a jednoduché pojmy, odliší potřeby od přání a rozhodne o běžné spotřebě, pozná účel jednoduchých dokumentů, zvládne jednoduché výpočty v běžných finančních situacích

Zdroj: vlastní zpracování dle OECD (2024), PISA 2022 Database, Table IV.B1.2.2.

Na Obr. 1 je znázorněno rozložení českých žáků do jednotlivých úrovní finanční gramotnosti v letech 2012 a 2022. Ve srovnání s rokem 2012 se mírně zvýšil podíl žáků na nižších úrovních 1 a 2 a poklesl podíl žáků na úrovních 3 a 4, zatímco podíl žáků na nejvyšší úrovni 5 se nepatrně zvýšil (OECD, 2024).

Obr. 1: Rozložení českých žáků do úrovní finanční gramotnosti v letech 2012 a 2022 (PISA)

Zdroj: vlastní zpracování, OECD, PISA 2012 Database, tab. VI.2.1; OECD, PISA 2022 Database, tab. IV.B1.2.2.

1.5 Faktory ovlivňující finanční gramotnost

1.5.1 Socioekonomické zázemí

Finanční gramotnost mladých lidí je výrazně ovlivněna rodinným a socioekonomickým zázemím. Její úroveň souvisí především se vzděláním rodičů, příjmem domácnosti a celkovým materiálním i kulturním zázemím rodiny (OECD, 2024).

Výzkumy ukazují, že rodiče ovlivňují finanční schopnosti svých dětí několika způsoby (Anders, Jerrim, Macmillan, 2023).

1. Finanční sebevědomí rodičů

Jistota, s jakou rodiče nakládají s penězi, se může výrazně lišit, a to často v závislosti na jejich socioekonomickém zázemí a vlastních zkušenostech s finančním vzděláváním. V domácnostech s horší finanční situací bývá tato jistota nižší, což může vést k tomu, že rodiče dětem předávají méně informací a zkušeností z oblasti financí (Anders, Jerrim, Macmillan, 2023).

2. Míra finanční autonomie dítěte

Důležitou roli hraje také to, jak velký prostor dítě dostává při nakládání s penězi. Pokud může samostatně rozhodovat o kapesném nebo jiných finančních prostředcích, učí se v praxi plánovat výdaje, odkládat spotřebu a vytvářet úspory (Anders, Jerrim, Macmillan, 2023).

3. Rodiče jako vzory chování

Děti si finanční návyky osvojují také pozorováním každodenního chování svých rodičů. To, jak dospělí o penězích mluví, jak nakupují, platí a zda děti do těchto činností zapojují, ovlivňuje jejich představu o fungování peněz i o finanční odpovědnosti (Anders, Jerrim, Macmillan, 2023).

4. Postoj rodičů k finanční výchově a načasování

Rodiče se liší v tom, jaký význam finanční výchově přiřkládají a kdy s ní u dětí začínají. Pokud se finanční postoje formují už v mladším školním věku, může včasné a pravidelné mluvení o penězích výrazně ovlivnit budoucí finanční chování dítěte (Anders, Jerrim, Macmillan, 2023).

5. Vlastní finanční chování rodičů

Na děti působí také konkrétní finanční rozhodnutí rodičů, například zda využívají úvěry, jak přistupují k riziku nebo jak vnímají zadlužení. Tyto zkušenosti mohou u dítěte vytvářet představu o tom, co je ve finančním chování běžné a přijatelné. Negativní zkušenosti rodiny přitom mohou zároveň sloužit jako varování a vést k lepšímu pochopení rizik spojených s finančními službami (Anders, Jerrim, Macmillan, 2023).

1.5.2 Širší prostředí

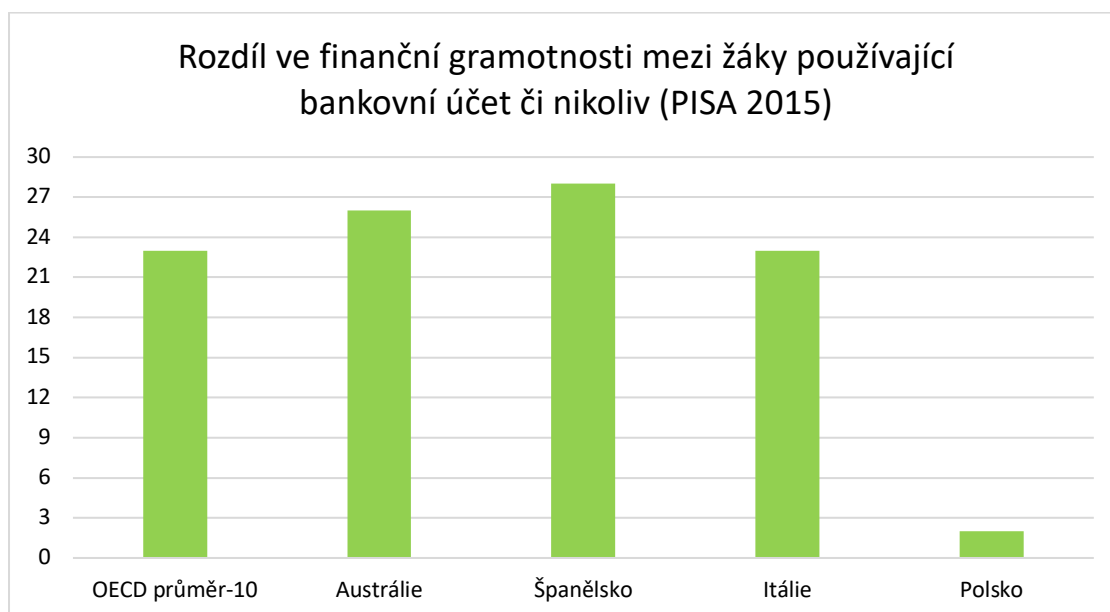
I pod dohledem rodičů je důležité, aby mladí lidé měli přístup k finančním produktům a službám, které jsou bezpečné a regulované, a aby si začali vytvářet povědomí o rizicích spojených s jednotlivými produkty a službami. Díky tomu se mohou bezpečně orientovat ve finančním systému ještě předtím, než získají plná zákonná práva samostatně uzavírat finanční smlouvy (OECD, 2017).

Tabulka 3 ukazuje, jak může přístup k základním finančním produktům souviset s úrovní finanční gramotnosti. U vybraných zemí ukazuje jednak podíl patnáctiletých žáků, kteří mají vlastní bankovní účet, jednak rozdíl v bodovém skóre mezi žáky s bankovním účtem a bez účtu. Je zřejmé, že ve většině zemí dosahují žáci s bankovním účtem výrazně lepších výsledků ve finanční gramotnosti, což naznačuje, že vlastní zkušenost s finančními produkty může rozvoj finančních dovedností podporovat. Výjimkou je Polsko, kde je rozdíl ve skóre jen minimální. V analyzovaných zemích vlastní bankovní účet 28–79 % patnáctiletých žáků (tab. 3). Měření PISA (2017) uvádí, že žáci s účtem dosahují vyššího skóre ve finanční gramotnosti než jejich vrstevníci bez účtu (obr. 2). V průměru zemí OECD jsou žáci s účtem o 23 bodů úspěšnější než žáci bez účtu (OECD, 2017).

Tab. 3: Rozdíl žáků používající bankovní účet či nikoliv

Země/OECD	Žáci s bankovním účtem (%)	Rozdíl ve skóre (body)
OECD průměr-10	56,4	23
Austrálie	79,0	26
Španělsko	52,4	28
Itálie	35,3	23
Polsko	27,8	2

Zdroj: vlastní zpracování dle OECD, PISA 2015 Database, Tables IV.3.1, IV.5.8, IV.5.10, IV.5.13 and IV.5.15.

Obr. 2: Rozdíl ve finanční gramotnosti mezi žáky používající bankovní účet či nikoliv (PISA 2015)

Pozn.: Kladné hodnoty ve skóre znamenají, že žáci s bankovním účtem dosahují v průměru vyššího výsledku ve finanční gramotnosti než žáci bez účtu.

Zdroj: vlastní zpracování dle OECD, PISA 2015 Database, Tables IV.3.1, IV.5.8, IV.5.10, IV.5.13 and IV.5.15.

1.5.3 Úroveň vzdělání

Významným faktorem finanční gramotnosti je dosažené vzdělání. Mezinárodní šetření OECD ukazují, že ve všech sledovaných zemích dosahují jedinci s vyšší úrovní vzdělání vyšších výsledků ve finanční gramotnosti než osoby s nižším vzděláním, přičemž v některých zemích (např. Polsko, Německo) je tento vztah obzvláště výrazný. Někteří respondenti však vykazují vysokou úroveň finanční gramotnosti i přes nižší formální vzdělání, což naznačuje, že do hry vstupují i další faktory než samotná délka školní docházky (Atkinson a Messy, 2012).

1.6 Měření finanční gramotnosti

Česká republika dlouhodobě sleduje úroveň finanční gramotnosti obyvatel. U dospělé populace jsou od roku 2007 realizována národní i mezinárodní šetření zaměřená na finanční znalosti, chování a postoje, a to ve spolupráci s Ministerstvem financí a dalšími institucemi (MFČR, 2021). Tato šetření sledují například vztah k financím, chování na finančním trhu, využívání finančních produktů nebo schopnost plánovat rodinný rozpočet (MFČR, 2020).

Vedle dospělé populace je v České republice sledována také finanční gramotnost žáků. V roce 2022 uskutečnila Česká školní inspekce národní testování žáků 1. ročníků středních škol, jehož cílem bylo ověřit, jaké znalosti a dovednosti z oblasti financí si osvojili během základní školní docházky (ČŠI, 2023). Součástí šetření byly dotazníky pro vedení škol a učitele, test finanční gramotnosti pro žáky a také kontextový dotazník zaměřený na rodinné zázemí, postoje a vybrané formy finančního chování. Testování probíhalo prostřednictvím systému InspIS SET a obsahovalo 40 úloh rozdělených do pěti oblastí: Peníze a placení, Osobní finance, Hospodaření domácnosti, Finanční produkty a služby a Daně. Standardní verzi testu vyplnilo 25 569 žáků, zkrácenou verzi určenou pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami pak 1 038 žáků (ČŠI, 2023).

V této práci se však zaměřuji na žáky 9. tříd základní školy. Úroveň finanční gramotnosti patnáctiletých žáků je v mezinárodním srovnání hodnocena především prostřednictvím šetření PISA, jehož volitelného modulu finanční gramotnosti se Česká republika zúčastnila v letech 2012 a 2022 (OECD, 2024). V roce 2012 dosáhli čeští patnáctiletí žáci průměrného výsledku 513 bodů, zatímco v roce 2022 činil jejich průměrný výsledek 507 bodů. Podle OECD však nejde o statisticky významný pokles (OECD, 2024). Jak je dále uvedeno v kapitole 1.5, výsledky mezinárodních šetření finanční gramotnosti žáků významně souvisejí se socioekonomickým zázemím a rodinným prostředím (OECD, 2024).

2 Praktická část

V praktické části této práce se zaměřím na vlastní výzkum finanční gramotnosti žáků 9. tříd na vybraných základních školách. Nejprve představím použitou metodiku šetření, poté dvě základní školy, ve kterých jsem výzkum prováděla, složení souboru respondentů a podobu dotazníku, který vychází z teoretických východisek uvedených v první části práce. Následně budou podrobně analyzovány odpovědi žáků, a to především z hlediska jejich znalostí vybraných finančních pojmů a základních dovedností souvisejících s hospodařením s penězi. Pozornost bude věnována rozdílu v dosažených výsledcích mezi skupinami žáků dle vybraných charakteristik (např. pohlaví či další studijní záměry). V závěru praktické části budou shrnuta hlavní zjištění včetně doporučení ke zlepšení pro základní školy.

2.1 Metodika šetření

Cílem bakalářské práce je analyzovat a zhodnotit úroveň finanční gramotnosti žáků 9. tříd na Základní škole Třebíč, Na Kopcích 342, a na Základní škole T. G. M. Třebíč. Šetření je zaměřeno na posouzení připravenosti žáků na základní finanční situace a na identifikaci jejich znalostí v oblasti finanční gramotnosti. Na základě získaných výsledků jsou následně formulována doporučení, která mohou pomoci zkvalitnit výuku finanční gramotnosti, zejména s důrazem na praktické dovednosti a porozumění klíčovému finančním pojmům.

Školy byly vybrány na základě jejich ochoty spolupracovat na výzkumu. Bylo osloveno celkem 9 základních škol ze dvou různých měst. Nicméně 7 škol nezareagovalo nebo nevedlo důvod svého nesouhlasu, pouze dvě školy souhlasily s realizací dotazníkového šetření v 9. třídách, a staly se tak výzkumným souborem této práce.

Samotný kvantitativní výzkum je doplněn i o kvalitativní analýzu, a to analýzu školních vzdělávacích programů, které byly získány přímo z analyzovaných škol. Jako výzkumný nástroj byl použit autorský dotazník (viz příloha 3) zaměřený na finanční gramotnost žáků 9. tříd. Při jeho konstrukci jsem vycházela zejména ze:

- Standardu finanční gramotnosti pro základní vzdělávání,
- Národní strategie finančního vzdělávání 2.0,
- mezinárodních šetření PISA zaměřených na finanční gramotnost,
- odborné literatury z oblasti finanční gramotnosti.

Dotazník byl rozdělen do tří částí:

- Sociodemografická část

Obsahovala otázky zaměřené na pohlaví a věk žáků, jejich další studijní záměry, vzdělání rodičů a vybrané charakteristiky rodinného zázemí (např. zda žáci dostávají kapesné).

- Znalostní část zaměřená na finanční gramotnost

Tato část zahrnovala uzavřené otázky s výběrem z několika odpovědí, které ověřovaly znalosti žáků v základních oblastech finanční gramotnosti (např. příjmy a výdaje, úspory, úročení, pojištění či úvěry).

- Subjektivní hodnocení

V závěru dotazníku byla zařazena škálová otázka, v níž žáci sami hodnotili svou úroveň finanční gramotnosti a jistotu v zacházení s penězi.

Vzhledem k tomu, že se dotazníkového šetření účastnili respondenti mladší 18 let, byl před zahájením sběru dat vyžádán souhlas vedení obou zapojených škol (viz příloha 1; 2). Dotazníkové šetření probíhalo anonymně, bez zjišťování citlivých či identifikovatelných osobních údajů. Veškerá získaná data byla využita výhradně pro účely zpracování této bakalářské práce a byla analyzována v souhrnné podobě tak, aby nebylo možné identifikovat jednotlivé respondenty.

Na závěr mé práce budou vypracována a předána obou školám doporučení, která mohou napomoci zkvalitnit výuku finanční gramotnosti.

2.2 Základní škola a mateřská škola Třebíč, Na Kopcích 342

Základní škola a mateřská škola Třebíč, Na Kopcích 342, je příspěvková organizace zřizovaná městem Třebíč. Funguje jako úplná základní škola s ročníky 1.–9. a její součástí je také školní družina a školní klub. Počtem žáků ji lze zařadit mezi středně velké školy. Dlouhodobě se zaměřuje na účast v různých projektech a programech, které podporují moderní pojetí výuky a rozvoj klíčových kompetencí žáků (ŠVP ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342, 2026).

2.2.1 ŠVP ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342 – Škola budoucnosti

Žáci se s tématy finanční gramotnosti nesetkávají pouze v 9. ročníku, ale systematicky během celého druhého stupně. Školní vzdělávací program zahrnuje řadu dlouhodobých projektů, do nichž jsou žáci zapojováni. Příklady projektů zaměřených nejen na oblast financí:

- Den země – projekt zaměřený na enviromentální výchovu bez přesahu do financí, ale pro aktuálnost svého zaměření obdobně důležitý.
- Finanční gramotnost – týdenní blok ve výuce matematiky pro žáky v 8. a 9. ročníku. Cílem tohoto projektu je přiblížit žákům, jak funguje správa osobních a rodinných financí, a to z hlediska práce s penězi, cenami a rozpočtem. Důraz je kladen na rozvoj dovedností potřebných pro obsluhu hotovostních i bezhotovostních plateb, porozumění cenovým mechanismům a inflaci a na plánování rodinného či osobního rozpočtu.
 - V 8. ročníku si žáci prakticky zkoušejí sestavit rozpočet domácnosti a podrobněji pracují s pojmy jako životní úroveň, trh, majetek, peníze, inflace, cena či způsoby placení v hotovosti i bezhotovostně.
 - V 9. ročníku se projekt soustředí zejména na finanční trh, instituce na něm působící, jednotlivé finanční produkty (půjčky, úvěry, pojištění, investice) a také na finanční rizika a ochranu spotřebitele (ŠVP ZŠ Na Kopcích 342, 2026).

Prvky finanční gramotnosti nejsou do výuky integrovány pouze formou projektů, ale také prostřednictvím tematických oblastí v rámci Výchovy k občanství a Pracovních činností.

- Výchova k občanství – zde se finanční gramotnost rozvíjí zejména prostřednictvím témat souvisejících s majetkem a jeho ochranou, rodinným rozpočtem, penězi a formami placení. Ve vyšších ročnících se výuka dále zaměřuje na hospodaření s penězi, nabídku

a poptávku, inflaci, daně, státní rozpočet a základní finanční produkty (bankovní účty, platby kartou, pojištění).

- Pracovní činnosti – zde se finanční gramotnost rozvíjí zejména prostřednictvím témat spojených s nákupem a rozpočtem domácnosti, ekonomikou domácnosti a orientací na trhu práce, včetně volby povolání, nezaměstnanosti a základů podnikání (ŠVP ŽŠ Třebíč, Na Kopcích 342, 2026).

Následující tabulky přehledně ukazují, jaká tematika je v těchto předmětech v jednotlivých ročních probírána.

Tab. 4: Finanční gramotnost v předmětu Výchova k občanství

Ročník	ŠVP výstupy	Učivo
6.	Určuje příbuzenské vztahy, rozlišuje typy rodin zná podmínky pro uzavření manželství	Rodina, manželství, rodinný rozpočet.
7.	Chápe potřeby důležité pro život vysvětlí formy placení respektuje nedotknutelnost cizího majetku, váží si věcí, čelí vandalismu rozliší druhy majetku podle vlastníka uvede vhodné i nevhodné způsoby využití kapesného	Majetek a vlastnictví, peníze, formy placení, druhy majetku.
8.	Sestaví svůj žebříček hodnot a objasní místo majetku mezi ostatními životními hodnotami vysvětlí pojmy nabídka, poptávka, inflace, cena	Hospodaření s penězi, majetkem. Tržní hospodářství (nabídka, poptávka, trh, inflace, tvorba ceny)
9.	Rozlišuje druhy majetku podle vlastníka ví, jak majetek získat i ztratit vysvětlí pojmy majetek movitý a nemovitý, vyvlastnění vysvětlí význam pojištění	Majetek a vlastnictví – formy vlastnictví, hmotné a duševní vlastnictví a jeho ochrana. Odpovědnost za škodu. Občan a právo.
	Vysvětlí význam platebních karet a elektronického bankovníctví objasní formy placení seznámí se se službami bank	Banky a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování i pro získání prostředků.
	Vysvětlí možnosti a funkci bank vysvětlí pojmy vklad, úrok, úvěr, hypotéka, leasing, splátkový prodej, elektronické bankovníctví	Banky – formy placení. Úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing.
	Vysvětlí význam daní uvede příklady dávek a příspěvků ze státního rozpočtu zná typy státního rozpočtu seznamuje se s výdaji státu	Mzda, daně, význam daní. Státní rozpočet, jeho typy. Sociální politika státu.
	Seznámí se se zákonitostmi, pravidly i problémy nákupu	Podstata fungování trhu – nabídka a poptávka. Cena, zisk. Peníze.

Zdroj: vlastní zpracování dle ŠVP ŽŠ Třebíč, Na Kopcích 342, 2026.

Tab. 5: Finanční gramotnost v předmětu Pracovní činnosti

Ročník	ŠVP výstupy	Učivo
6. – 7.	Zvládá nákup potravin a jejich skladování provede jednoduché domácí účetnictví na sestavený jídelníček	Potraviny, rozpočet, příjmy a úspory, ekonomika domácnosti.
8. – 9.	Zvládá nákup potravin a jejich skladování provede jednoduché domácí účetnictví na sestavený jídelníček	Potraviny, rozpočet, příjmy a úspory, ekonomika domácnosti.
	Systém informací z různých sfér výkonu práce	Trh práce, povolání, druhy pracoviště, pracovních činností. Kvalifikační, zdravotní, osobnostní požadavky. Rovnost příležitostí na trhu práce. Pracovní prostředky, pracovní objekty.
	Na základě poznání svých schopností a možností umí sebevědomě prezentovat své znalosti a dovednosti i své osobnostní přednosti	Možnosti vzdělávání, zaměstnání, podnikání.

Zdroj: vlastní zpracování dle ŠVP ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342, 2026.

2.3 Základní škola a mateřská škola T. G. M. Třebíč

Základní škola T. G. M. Třebíč se nachází na Komenského náměstí 61/6 v centru města a funguje jako příspěvková organizace zřizovaná městem Třebíč. Jedná se o úplnou základní školu s 1.–9. ročníkem, jejíž součástí je také školní družina. Výuka probíhá podle školního vzdělávacího programu a od 6. ročníku škola nabízí třídy se zaměřením na všeobecné vzdělávání, na matematiku a přírodovědné předměty a na tělesnou výchovu se sportovním zaměřením. Dlouhodobě se zapojuje do různých školních i mimoškolních aktivit, které podporují rozvoj širokého spektra kompetencí žáků (ZŠ T.G.M. Třebíč, 2026).

2.3.1 ŠVP ZŠ T.G.M Třebíč, Škola – součást planety

Základní škola T. G. M. Třebíč nemá veřejně dostupný ŠVP. Po domluvě s jednou ze zaměstnankyň školy mi byl zaslán výpis učiva finanční gramotnosti v jednotlivých ročnících. Zasláný dokument vykazoval, že žáci jsou s oblastmi z finanční gramotnosti seznamováni téměř ve všech ročnících.

V tematickém okruhu Lidé kolem nás se žáci 1. stupně dozívají první informace ze světa financí, o základní orientaci v problematice peněz a cen a odpovědnému spravování osobního rozpočtu.

Tab. 6: Finanční gramotnost na 1. stupni

Ročník	Učivo
4.	Vlastnictví soukromé, veřejné, osobní, společné. Hmotný a nehmotný majetek, používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze
5.	Na příkladu se probírá nemožnost realizace všech chtěných výdajů. Je zde vysvětleno proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy. Hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení. Banka jako správce peněz, úspory, půjčky. Konzumní společnost

Zdroj: vlastní zpracování dle ŠVP T.G.M. Třebíč, 2026.

V předmětu Matematika se finanční gramotnost rozvíjí především prostřednictvím početních operací a procent, které žáci využívají při porovnávání cen a sestavování rozpočtů. V 8. a 9. ročníku se výuka zaměřuje na finanční matematiku – práci s úvěry, půjčkami a hypotékami, výpočty úroků, RPSN, daní, mezd, nákladů na bydlení či výnosů z investic.

Tab. 7: Finanční gramotnost v předmětu Matematika

Ročník	Učivo	Výstupy
6.	Početní operace s čísly	Porovnává ceny zboží, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu
7.	Procenta	Půjčky, úvěry, splátky, RPSN, %
8.	Logické úlohy a finanční gramotnost	Půjčky, úvěry, hypotéky
9.	Závislosti a data	Finanční matematika – v příkladech z běžného života vyhledává, třídí, vyhodnocuje data, formuluje svoje závěry. Chápe pojem daně, sociální a zdravotní pojištění, čistá a hrubá mzda, pojištění majetku. Odhaduje a počítá měsíční náklady na bydlení. Nakládá s volnými finančními prostředky, počítá výnos, investice, zná formy ovlivňující jejich růst.

Zdroj: vlastní zpracování dle ŠVP T.G.M. Třebíč, 2026.

V tabulce 8 je zachyceno, jak je finanční gramotnost na ZŠ T. G. M. Třebíč systematicky rozvíjena v předmětu Občanská výchova – od témat bankovního systému a finančních produktů přes pojištění a daně až po ochranu spotřebitele a práva klienta finančních institucí.

Tab. 8: Finanční gramotnost v předmětu Občanská výchova

Ročník	Učivo	Výstupy
7.	Bankovní systém v ČR	Poznává ČNB, produkty komerčních bank.
	Banky a jejich služby	Vysvětlí, k čemu slouží bankovní účet. Vysvětluje způsoby hotovostního a bezhotovostního placení. Objasňuje přednosti a rizika používání platebních karet a rozdíly mezi debetní a kreditní platební kartou.
8.	Zákoník práce	Orientuje se v pracovní smlouvě. Uvádí práva a povinnosti zaměstnance. Rozlišuje plat a mzdu.
	Produkty finančního trhu	Řeší nakládání s volnými finančními prostředky. Objasňuje termíny úvěr, leasing, hypotéka, úroková sazba, RPSN. Porovnává nabídku finančních produktů. Poznává rozdíl mezi bankovním a nebankovním registrem.
	Podnikání a volba povolání	Řeší daně a jmenuje druhy daní. Objasňuje rozdíly mezi vyrovnaným, přebytkovým a schodkovým státním rozpočtem. Řeší způsob placení daní převodem z účtu, poštovní poukázkou, v hotovosti správci daně. Rozeznává příjmy a výdaje státního rozpočtu.
	Pojištění	Objasňuje pojištění a jeho druhy. Jmenuje způsoby uzavírání pojistných smluv (internet, agent, pojišťovna). Rozeznává výhody uzavření pojistky. Jmenuje pojišťovny ve svém regionu.
	Práva spotřebitele, reklamace	Řeší marketingové triky obchodníků, objasňuje výrazy akce, slevy, výhodné balení, totální výprodej. Řeší postup při oprávněné reklamaci, doklad o koupi, vady výrobku. Řeší nejčastější výmluvy prodejců. Seznamuje se s existencí Občanského zákoníku a Zákona o ochraně spotřebitele. Řeší

		rozdíl mezi datem použitelnosti a minimální trvanlivostí, zbožím z druhé ruky.
9.	Sociální politika státu	Zamýšlí se nad úlohou státu v krizových situacích. Popíše, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu. Uvádí příklady výdajů státu a příjmů státu. Vysvětlí pojem státní rozpočet. Uvádí příklady negativních dopadů korupce na ekonomiku. Zamýšlí se nad vlivem ekonomiky a st. Rozpočtu. Zamýšlí se nad negat. dopady zadluženosti státu. Uvádí příklady soc. dávek.
	Bankovní ústavy	Objasňuje úkoly ČNB a Komerční banky. Jmenuje rizika a výhody bankomatů. Vysvětluje rozdíly mezi akcií, směnkou, šekem, obligací. Vysvětluje význam burzy, dělení. Objasňuje význam směnárny, řeší kurz české koruny k americkému dolaru, euru, anglické libře.
	Půjčky, úspory, vklady	Uvádí příklady bank. ústavů ve svém regionu. Uvádí příklady komunikace klienta se svým finančním ústavem. Zamýšlí se nad výhodami a nevýhodami bank. Systému.
	Tržní hospodářství	Objasní význam a obsah slov výroby, obchod, služba. Uvádí příklady z vlastního regionu. Na příkladech chování kup. a prodávajících na trhu vyloží podstatu fungování trhu. Charakterizuje subjekty představující nabídku a poptávku (podniky, domácnosti a stát).

Zdroj: vlastní zpracování dle ŠVP T.G.M. Třebíč, 2026.

Tabulka 9 ukazuje, že předmět Člověk a zdraví na ZŠ T. G. M. Třebíč soustavně rozvíjí finanční gramotnost žáků – od sestavení jednoduchého rodinného rozpočtu v 6. ročníku až po práci s úsporami, úvěry, úročením a porovnáváním finančních produktů v 9. ročníku.

Tab. 9: Finanční gramotnost v předmětu Člověk a zdraví

Ročník	Učivo	Výstupy
6.	Hospodaření domácnosti	Odhadne a zkontroluje cenu nákupu. Sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, vyhýbá se rizikům při hospodaření s penězi. Ukáže na příkladech vhodné použití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení. Vysvětlí, k čemu slouží bankovní účet. Vysvětlí rozdíl mezi pravidelnými příjmy a jednorázovými příjmy a výdaji. Navrhuje, jak řešit situaci, když jsou příjmy menší než výdaje. Řeší půjčky a úspory. Sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti.
9.	Finanční gramotnost	Správa finančních aktiv. Správa osobního rozpočtu, hospodaření domácnosti, správa finančních závazků. Objasní možnosti úspor a investic při nakládání s volnými finančními prostředky. Vysvětluje pojmy úrok, úroková doba, úroková míra, roční úroková míra. Orientuje se v problematice peněz a cen k odpovědnému spravování osobního rozpočtu vzhledem k měnící se životní situaci. Sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, zváží nezbytnost příjmů a výdajů. Porovnává nabídku finančních produktů pro půjčení chybějících finančních prostředků.

Zdroj: vlastní zpracování dle ŠVP T.G.M. Třebíč, 2026.

2.3.2 Komparace ŠVP

U obou analyzovaných škol je finanční gramotnost ve výuce zastoupena, liší se však načasováním a důrazem na jednotlivá témata. ZŠ T. G. M. Třebíč začíná s prvky finanční gramotnosti již na 1. stupni (4.–5. ročník), kde se žáci seznamují s fungováním peněz v každodenních situacích – význam úspor a půjček, fungování bank, platební metod. Na 2. stupni je finanční gramotnost dále rozvíjena především v matematice a občanské výchově – žáci se věnují úrokům, RPSN, daním, mzdě, pojištění a investicím, ale také bankovnímu systému, činnosti ČNB, finančním trhům, cenným papírům, směnným kurzům či roli státu a tržnímu hospodářství. Výuka klade větší důraz na pochopení fungování finančního systému jako celku.

Naopak ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342 začleňuje finanční gramotnost především na 2. stupni (6.–9. ročník), a to v předmětech výchova k občanství, člověk a zdraví a pracovní činnosti. Nicméně v matematice je následně realizován týdenní projekt zaměřený na finanční gramotnost. Témata jsou orientována více na hospodaření domácností – žáci opakovaně pracují s domácím rozpočtem, nákupem a cenami, kapesným či jednoduchým domácím účetnictvím. V nejvyšších ročnících se výuka rozšiřuje o bankovní služby, úvěry, pojištění a daně, hlavní důraz však zůstává na zvládnutí běžných finančních situací v životě rodiny. Celkově lze říci, že ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342 upřednostňuje praktické hospodaření s penězi, zatímco ZŠ T. G. M. Třebíč více rozvíjí porozumění širšímu finančnímu a ekonomickému kontextu.

Tab. 10: Komparace ŠVP - T.G.M. Třebíč

Téma	Ročník	Předmět
Peníze, vlastnictví a spotřeba	4. – 5.	Člověk a jeho svět
Rodinný rozpočet, hospodaření domácností	5. – 6., 9.	Člověk a jeho svět, Matematika, Člověk a zdraví
Úspory, půjčky, dluhy a úroky	5., 7. – 9.	Člověk a jeho svět, Matematika, Občanská výchova
Bankovníctví, Platební styk	5. – 6., 9.	Člověk a jeho svět, Občanská výchova, Člověk a zdraví
Pojištění a zabezpečení	8. – 9.	Občanská výchova, Matematika
Daně, stát a sociální politika	8. – 9.	Občanská výchova, Matematika
Trh práce, podnikání, tržní hospodářství	8. – 9.	Občanská výchova
Ochrana spotřebitele	8.	Občanská výchova
Investice a finanční trhy	8. – 9.	Matematika, Občanská výchova

Zdroj: vlastní zpracování dle ŠVP ZŠ T.G.M. Třebíč, 2026.

Tab. 11: Komparace ŠVP – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342

Téma	Ročník	Předmět
Peníze a rodinný rozpočet	6. – 9.	Výchova k občanství, Pracovní činnosti
Majetek, pojištění	7., 9.	Výchova k občanství
Bankovníctví a platební styk	9.	Výchova k občanství

Úvěry, spoření, a další finanční produkty	9.	Výchova k občanství
Daně a role státu	9.	Výchova k občanství
Tržní hospodářství a ceny	8. – 9.	Výchova k občanství
Práce, mzda, pracovní trh	8. – 9.	Pracovní činnosti
Zaměstnání, podnikání, vzdělávání	8. – 9.	Pracovní činnosti

Zdroj: vlastní zpracování dle ŠVP ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342, 2026.

2.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Dotazník, který byl školám distribuován v rámci dotazníkového šetření obsahoval několik kategorií otázek. Otázky byly teoretické, zaměřené na individuální postoje a sebehodnocení. Otázky týkající se individuálních postojů a sebehodnocení byly důležité jako výstup pro zapojené školy. V rámci praktické části bakalářské práce budou vyhodnoceny pouze otázky, u kterých je jedna správná odpověď. Za každou správnou odpověď byl přidělen 1 bod (maximum 13 bodů). Na základě procenta správných odpovědí byli žáci rozděleni do tří úrovní finanční gramotnosti:

- nízká (0–5 bodů; méně než 40 %),
- střední (6–9 bodů; 40–69 %),
- vysoká (10–13 bodů; 70 % a více správných odpovědí).

V závěru vyhodnocení budou porovnány školy dle celkového počtu správných odpovědí. V rámci výsledků bude provedena analýza, zda vybrané faktory, na které jsem se v dotazníku tázala, mají vztah k dosažené úrovni FG.

Vybrané otázky, které budou v rámci vyhodnocení dotazníku analyzovány včetně správných odpovědí:

8. Rozliš, zda jsou uvedené pojmy příjmem či výdajem.

Výplata od zaměstnavatele	Příjem/ Výdaj
Nákup potravin	Příjem/ Výdaj
Platba za nájem bytu	Příjem/ Výdaj
Peníze od rodičů za vysvědčení	Příjem/ Výdaj
Peníze za prodej automobilu	Příjem/ Výdaj
Platba za předplatné (Spotify, Netflix, Oneplay)	Příjem/ Výdaj

15. Vyber možnost, na kterou by sis vzal/a úvěr.

- Nový telefon
- Dovolená u moře
- Pořízení vlastního domu/bytu**

16. Proč stojí stejný výrobek v každém obchodu jinak?

- a) Cenu výrobků určuje stát
- b) Protože cena výrobků závisí na poptávce, nabídce a konkurenci**
- c) Cenu výrobků si prodejce vymyslí náhodně

19. Jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní kartou?

- a) Při placení debetní kartou používám svoje vlastní peníze. Při placení kreditní kartou využívám peníze, které nejsou moje, ale banky.**
- b) Žádný rozdíl v tom není
- c) Debetní kartou se dá platit jen v kamenných obchodech, ne na internetu.

20. Která z následujících odpovědí může být charakterizována jako pravidelný příjem?

- a) Výhra v loterii
- b) Výplata od zaměstnavatele**
- c) Peníze od prarodičů k vysvědčení

21. Vyber jednu z možností, která je pojištěním?

- a) Stavební spoření
- b) Akcie
- c) Povinné ručení auta**
- d) Nevím, neznám pojem „pojištění“

22. Pokud si půjčíš 10 000 Kč a musíš vrátit 12 000 Kč, co představuje rozdíl 2 000 Kč?

- a) Úrok**
- b) Sleva
- c) Daň z příjmu

23. Zvol správnou odpověď: V bance si uložím 5000 Kč na jeden rok s úrokovou sazbou 1 % p.a. Kolik bude činit úrok, tedy peníze navíc, které tím získám?

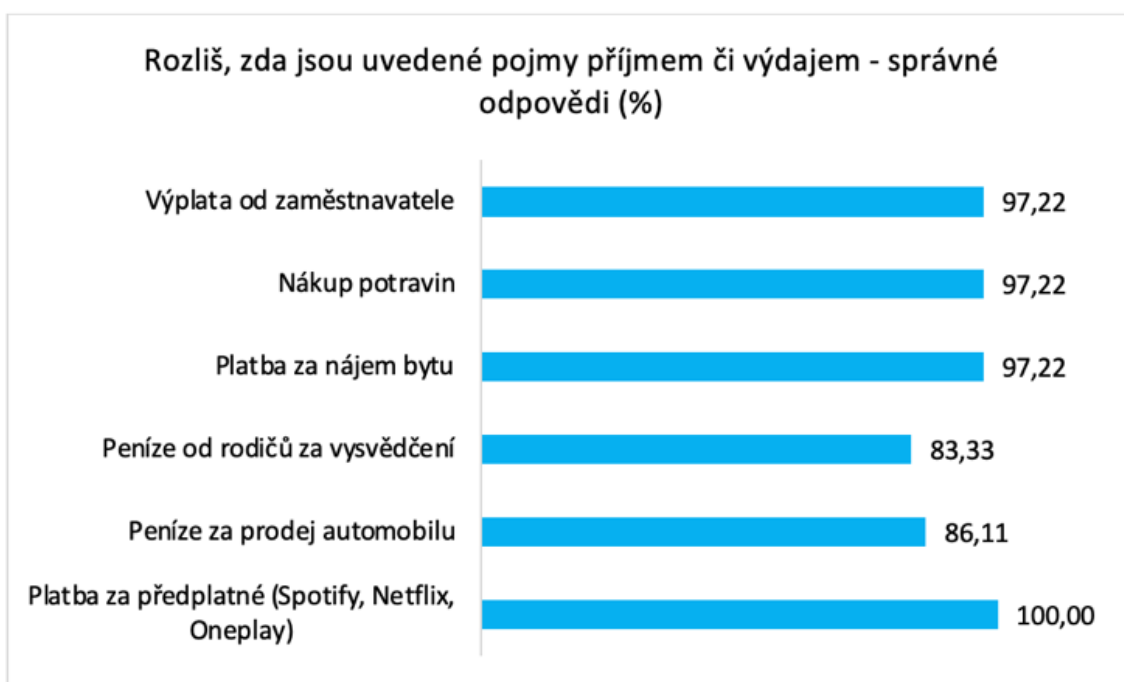
- a) 50 Kč**
- b) 250 Kč
- c) 5 100 Kč

2.5 Vyhodnocení dotazníku – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342

Dotazníkové šetření bylo na této škole realizováno v druhém týdnu v prosinci roku 2025 formou online dotazníku. Počet žáků v jednotlivých třídách je 9. A (20 žáků) a 9. B (17 žáků), přičemž celkem dotazník vyplnilo 36 respondentů.

2.5.1 Vyhodnocení 8. otázky

Následující graf ukazuje, že žáci mají v této oblasti velmi dobré znalosti. U běžných položek, jako je výplata od zaměstnavatele, nákup potravin či platba nájmu, dosáhli téměř shodně 97,22 % správných odpovědí, u platby za předplatné dokonce 100 %. O něco nižší, i když stále vysoké výsledky, se objevují u položek – peníze od rodičů za vysvědčení (83,33 %) a peníze za prodej automobilu (86,11 %).

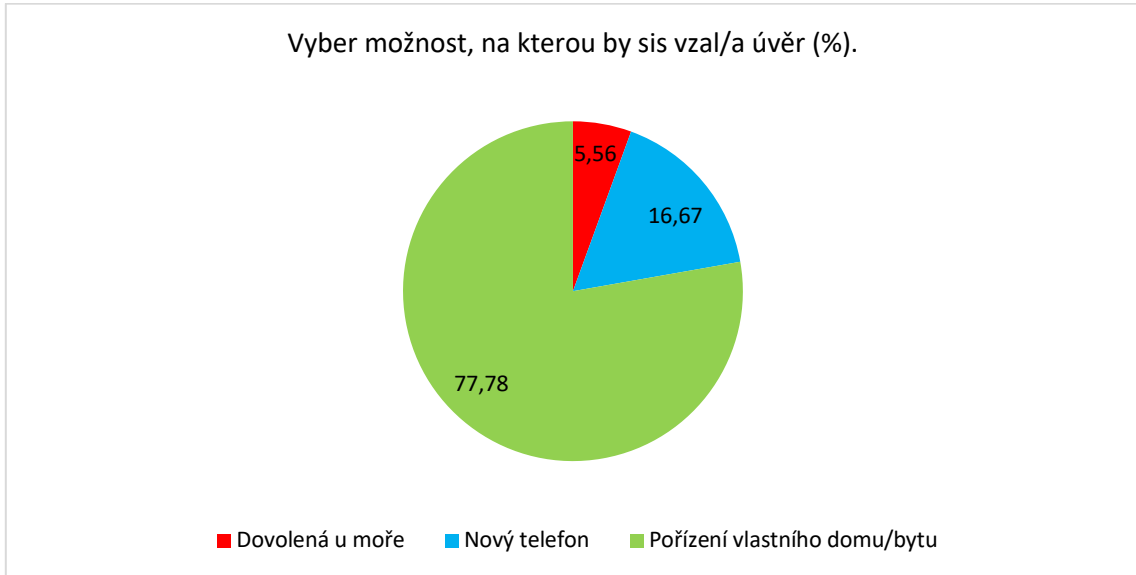

Obr. 3: Vyhodnocení 8. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342

Zdroj: vlastní zpracování

2.5.2 Vyhodnocení 15. otázky

Graf poukazuje na skutečnost, že většina žáků by si úvěr spojovala s dlouhodobou investicí – téměř 78 % respondentů uvedlo, že by si půjčili na pořízení vlastního domu či bytu. Jen 16,67 % žáků by si úvěr vzalo na nový telefon a 5,56 % na dovolenou u moře.

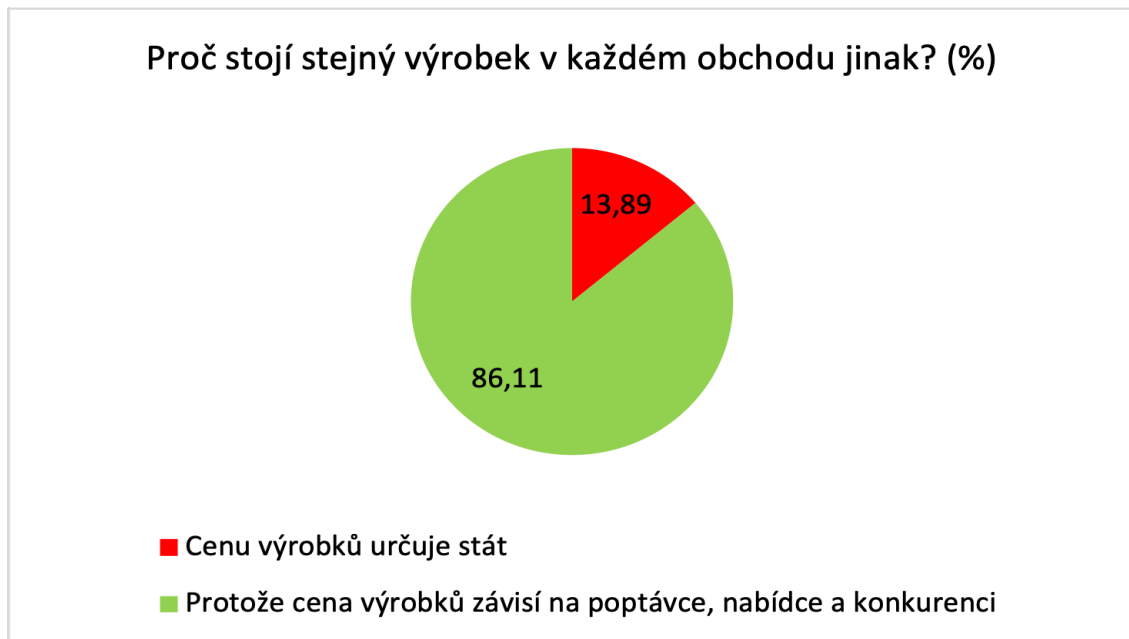

Obr. 4: Vyhodnocení 15. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342

Zdroj: vlastní zpracování

2.5.3 Vyhodnocení 16. otázky

Z grafu vyplývá, že většina žáků správně chápe, že cena stejného výrobku se v jednotlivých obchodech liší proto, že závisí na poptávce, nabídce a konkurenci. Pouze 13,89 % respondentů se domnívá, že cenu výrobků určuje stát.

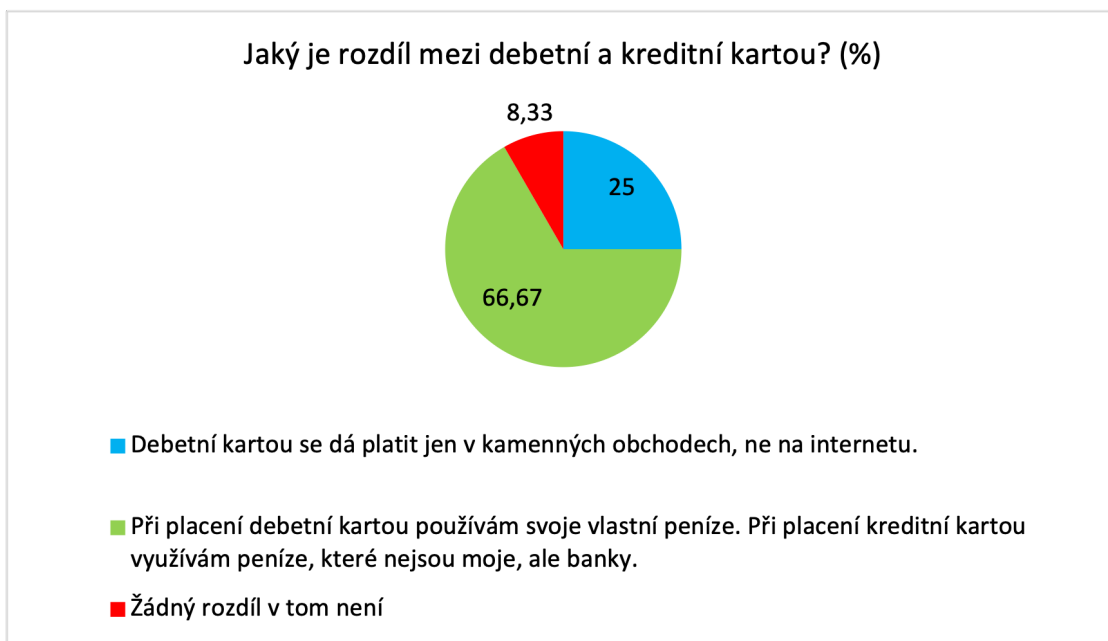

Obr. 5: Vyhodnocení 16. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342

Zdroj: vlastní zpracování

2.5.4 Vyhodnocení 19. otázky

Z grafu je zřejmé, že 66,67 % žáků správně rozlišilo debetní a kreditní kartu. Ačkoli 25 % žáků se domnívá, že debetní kartou lze platit pouze v kamenných obchodech.

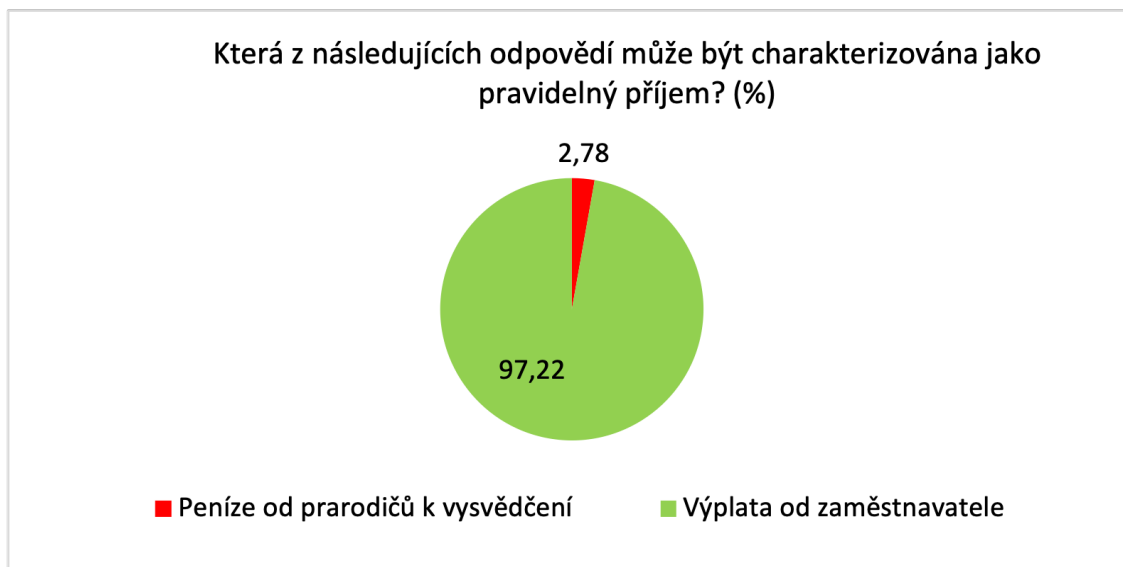

Obr. 6: Vyhodnocení 19. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342

Zdroj: vlastní zpracování

2.5.5 Vyhodnocení 20. otázky

V rámci této otázky většina žáků správně označila výplatu od zaměstnavatele jako pravidelný příjem. Lze tedy říct, že žáci mají vcelku jasnou představu o tom, co lze považovat za pravidelný příjem.

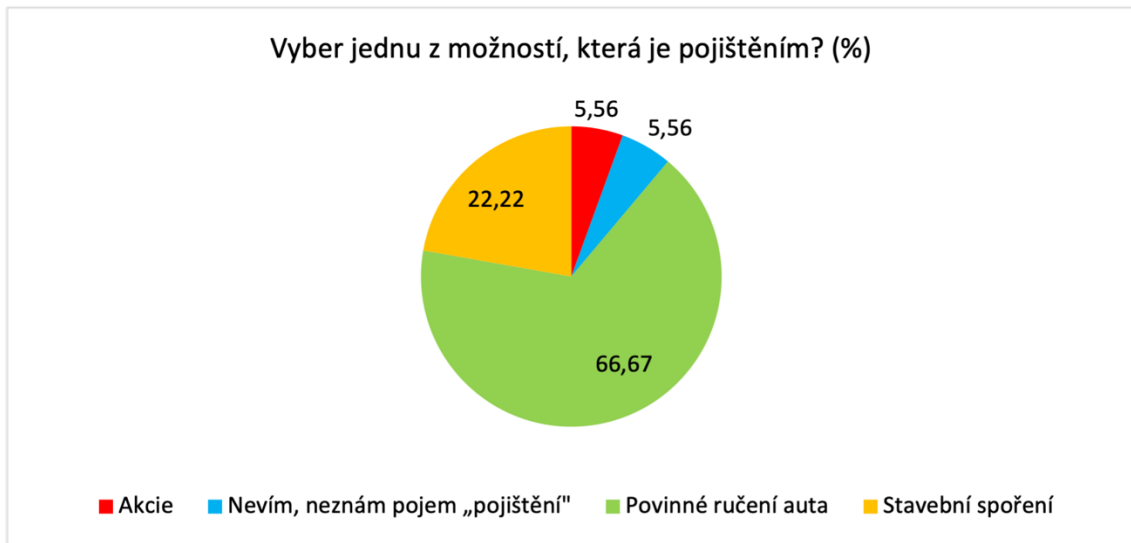

Obr. 7: Vyhodnocení 20. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342

Zdroj: vlastní zpracování

2.5.6 Vyhodnocení 21. otázky

U dané otázky dokázala většina žáků správně určit, že pojistným produktem je povinné ručení auta. Přesto téměř čtvrtina respondentů označila za akcie nebo stavební spoření.

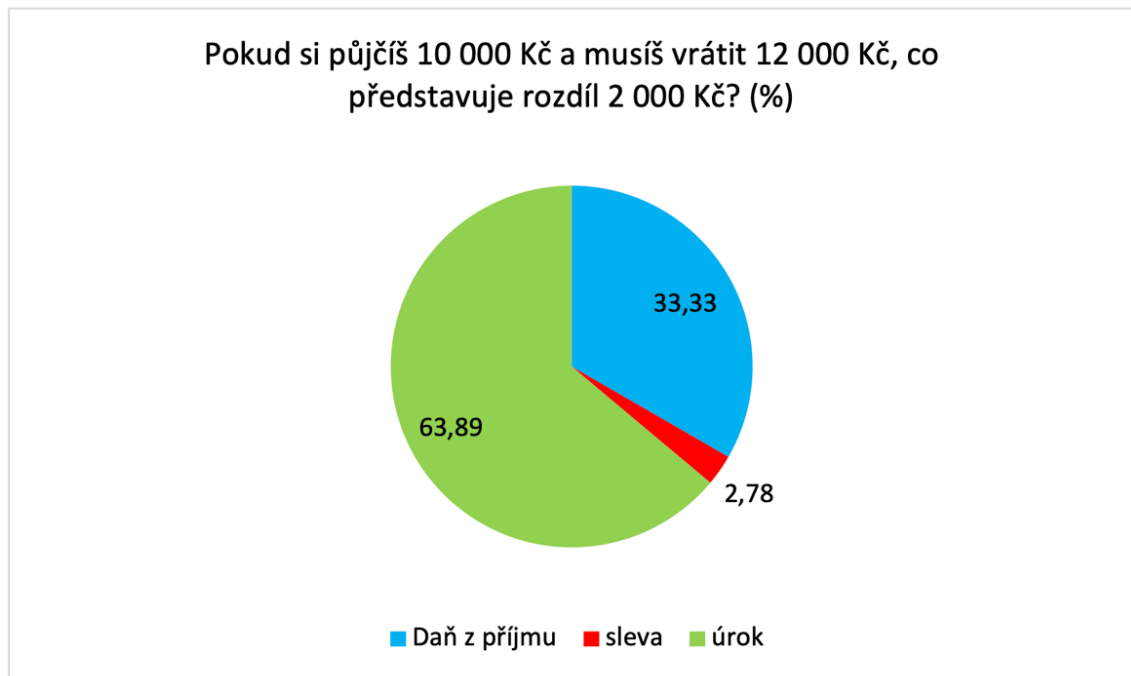

Obr. 8: Vyhodnocení 21. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342

Zdroj: vlastní zpracování

2.5.7 Vyhodnocení 22. otázky

V případě otázky č. 22 celkem 63,89 % žáků správně uvedlo, že rozdíl 2 000 Kč představuje úrok z půjčky. Přibližně třetina respondentů si však myslela, že jde o daň z příjmu nebo slevu.

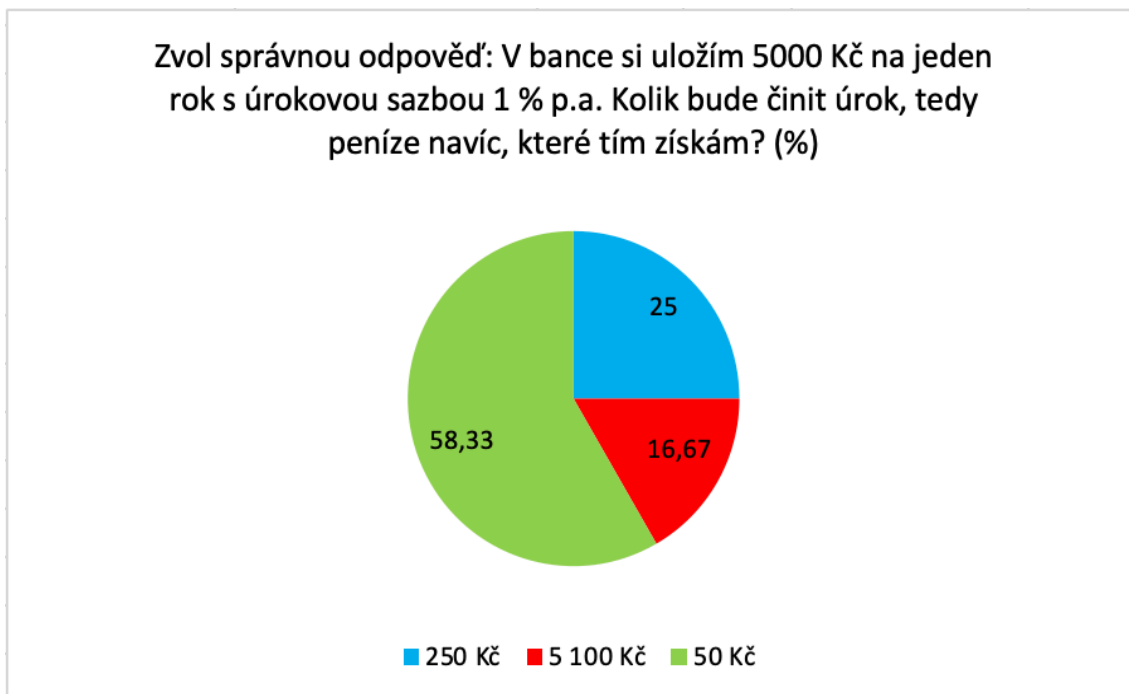

Obr. 9: Vyhodnocení 22. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342

Zdroj: vlastní zpracování

2.5.8 Vyhodnocení 23. otázky

V této úloze měli žáci vypočítat 1 % p.a. z částky 5 000 Kč, tedy jednoduchý úrok za rok. Správnou odpověď 50 Kč uvedlo 58,33 % žáků, což ukazuje, že většina žáků základní procentní výpočet zvládne. Zhruba čtvrtina žáků zvolila odpověď 250 Kč a zbývající žáci uvedli 100 Kč.

Obr. 10: Vyhodnocení 23. otázka – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342

Zdroj: vlastní zpracování

Následující tabulka shrnuje výsledky žáků zařazených do jednotlivých úrovní, jež jsou zmíněny v úvodu kapitoly 2.4.

Tab. 12: Rozdělení výsledků na úrovně – ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342

Úroveň	Počet žáků
Nízká	1
Střední	5
Vysoká	30

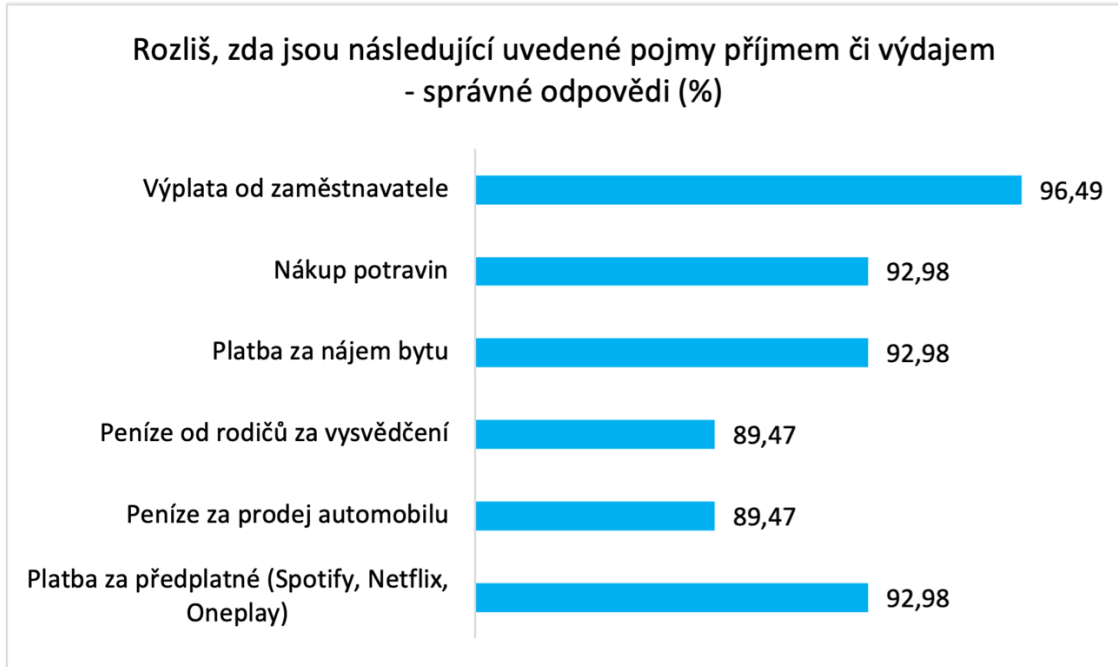
Zdroj: vlastní zpracování

2.6 Vyhodnocení dotazníku – ZŠ T.G.M. Třebíč

Dotazníkové šetření bylo na této škole realizováno v prvním prosincovém týdnu roku 2025. Zúčastnili se ho žáci tříd 9. A (15 respondentů), 9. B (12 respondentů) a 9. M (30 respondentů). V 9. ročníku se celkem vzdělává 62 žáků, avšak z důvodu absence v době sběru dat dotazník vyplnilo pouze 57 z nich.

2.6.1 Vyhodnocení 8. otázka

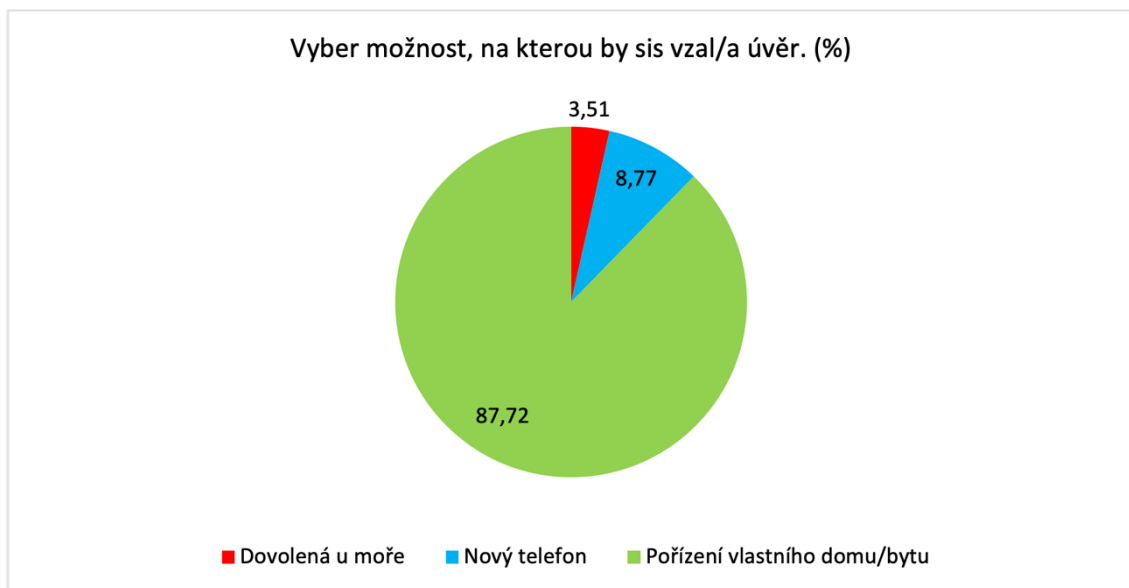
Graf znázorňuje, že většina žáků má v základním rozlišení příjmů a výdajů velmi jasno. Nejvyšší podíl správných odpovědí zaznamenala výplata od zaměstnavatele (96,49 %), ale i u nákupu potravin, platby nájmu nebo platby za předplatné se pohybuje kolem 93 %.

Obr. 11: Vyhodnocení 8. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč
Zdroj: vlastní zpracování

2.6.2 Vyhodnocení 15. otázka

Z grafu lze vyčíst, že naprostá většina žáků by si úvěr vzala na pořízení vlastního domu či bytu, a to 87,72 %. Výrazně méně žáků by úvěr využilo na nový telefon nebo dovolenou u moře.

Obr. 12: Vyhodnocení 15. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč
Zdroj: vlastní zpracování

2.6.3 Vyhodnocení 16. otázka

U otázky 16 správně odpovědělo 84,21 % žáků, že cena výrobků závisí na poptávce, nabídce a konkurenci. Někteří žáci ovšem uvedli, že cenu výrobků určuje stát nebo si ji prodejce vymyslí náhodně.

Obr. 13: Vyhodnocení 16. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč

Zdroj: vlastní zpracování

2.6.4 Vyhodnocení 19. otázka

Většina respondentů správně zná rozdíl mezi debetní a kreditní kartou, tuto odpověď zvolilo 61,40 %. Shodně 19,30 % respondentů uvedlo nesprávnou odpověď nebo se domnívá, že mezi kartami není rozdíl.

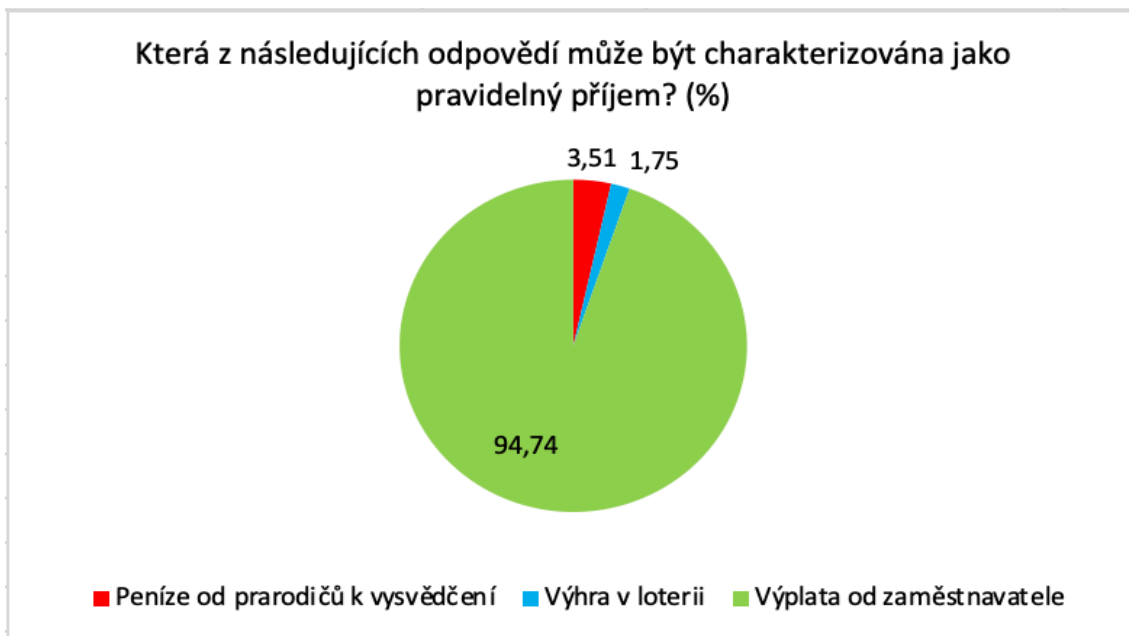

Obr. 14: Vyhodnocení 19. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč

Zdroj: vlastní zpracování

2.6.5 Vyhodnocení 20. otázka

Většina žáků (94,74 %) správně označila jako pravidelný příjem výplatu od zaměstnavatele. Jen malé procento žáků považovalo za pravidelný příjem peníze od prarodičů k vysvědčení nebo výhru v loterii.

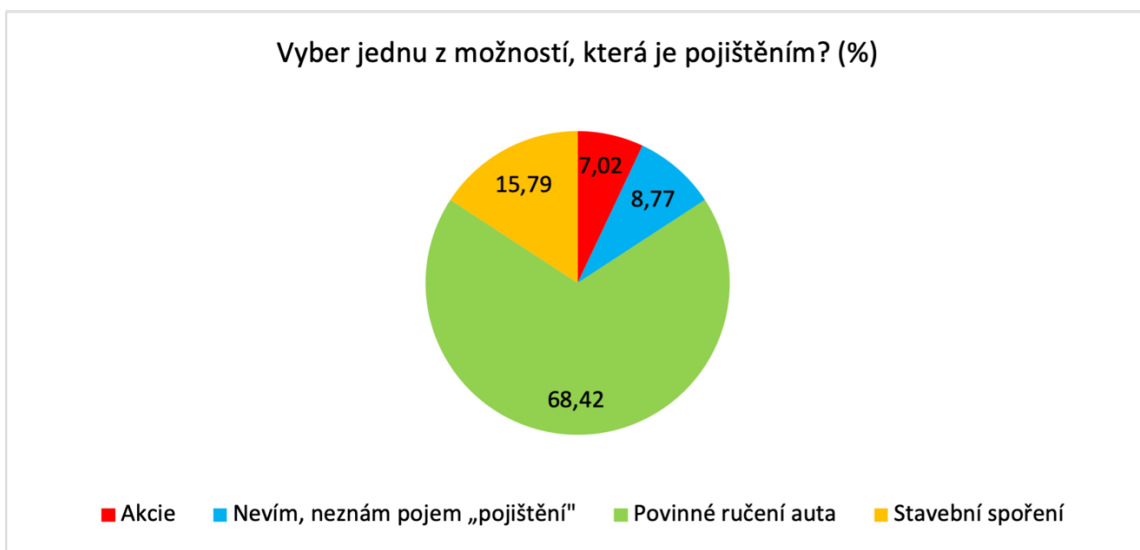

Obr. 15: Vyhodnocení 20. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč

Zdroj: vlastní zpracování

2.6.6 Vyhodnocení 21. otázka

Celkem 68,42 % žáků správně označilo povinné ručení auta jako pojištění. Část žáků však zaměňuje pojištění za jiné finanční produkty – stavební spoření nebo akcie. Dalších 8,77 % žáků přiznalo, že pojem „pojištění“ nezná.

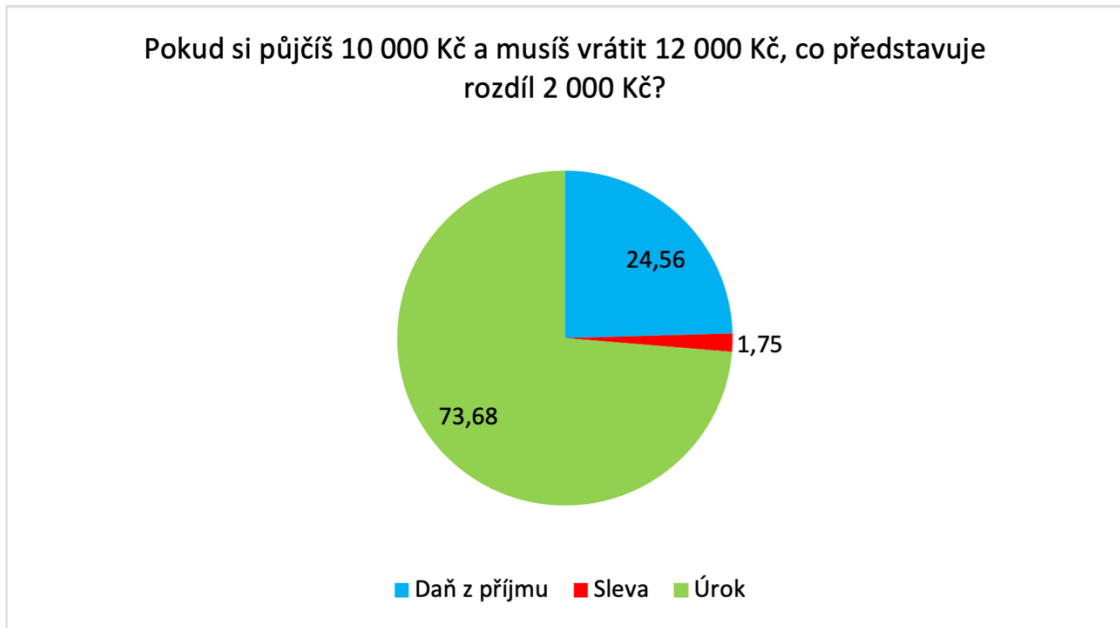

Obr. 16: Vyhodnocení 21. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč

Zdroj: vlastní zpracování

2.6.7 Vyhodnocení 22. otázka

Správnou odpověď, že rozdíl 2 000 Kč představuje úrok, zvolilo 73,68 % žáků. Přibližně čtvrtina žáků se mylně domnívá, že jde o daň z příjmu nebo slevu.

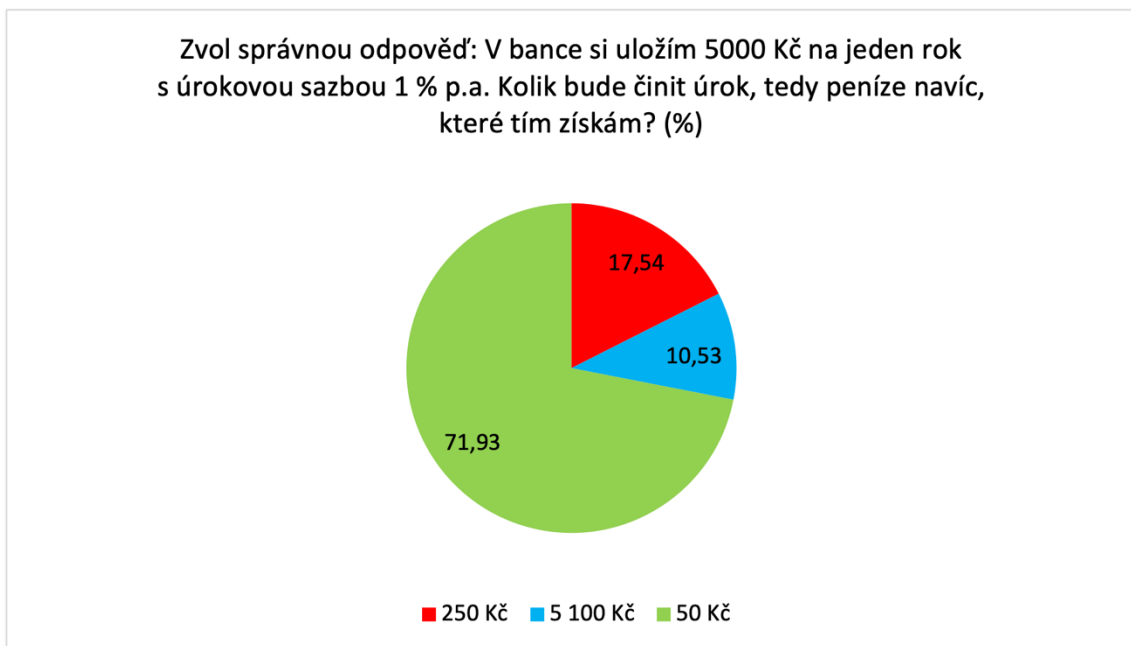

Obr. 17: Vyhodnocení 22. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč

Zdroj: vlastní zpracování

2.6.8 Vyhodnocení 23. otázka

Většina žáků správně určila, že úrok z částky 5 000 Kč při sazbě 1 % p. a. činí 50 Kč, tuto odpověď zvolilo 71,93 %. Nesprávné odpovědi uvedlo 28,07 % žáků.

Obr. 18: Vyhodnocení 23. otázka – ZŠ T.G.M. Třebíč

Zdroj: vlastní zpracování

Následující tabulka shrnuje výsledky žáků zařazených do jednotlivých úrovní, jež jsou zmíněny v úvodu kapitoly 2.4.

Tab. 13: Rozdělení výsledků na úrovně – ZŠ T.G.M. Třebíč

Úroveň	Počet žáků
Nízká	0
Střední	11
Vysoká	46

Zdroj: vlastní zpracování

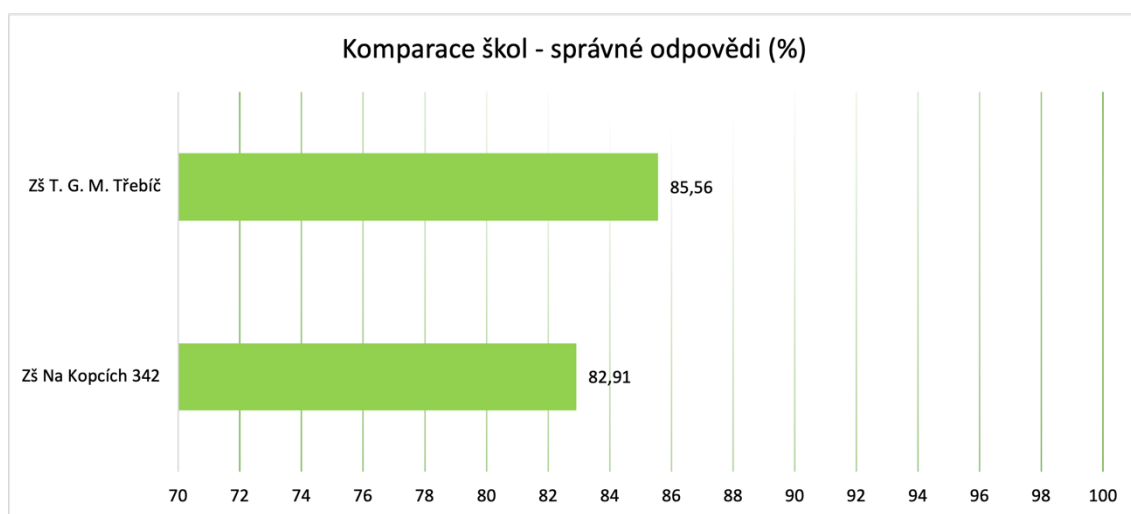
2.7 Souhrnné vyhodnocení výsledků šetření

Tato kapitola navazuje na dílčí vyhodnocení jednotlivých otázek a zaměřuje se na souhrnné porovnání výsledků mezi zkoumanými školami. Kromě procentuální úspěšnosti a bodového skóre zahrnuje také základní statistické ověření vybraných souvislostí. Cílem je zjistit, zda se bodové skóre finanční gramotnosti liší mezi některými skupinami respondentů a zda subjektivní sebehodnocení žáků odpovídá jejich skutečnému výkonu v testu.

2.7.1 Komparace škol

Při analýze ŠVP obou škol bylo zjištěno, že výuka finanční gramotnosti na každé z nich probíhá s určitými rozdíly. Následující graf ukazuje, zda se tyto odlišné přístupy promítají do celkové úspěšnosti žáků v dotazníkovém šetření.

Z výsledků vyplývá, že vyššího podílu správných odpovědí dosáhli žáci ZŠ T. G. M. Třebíč, konkrétně 85,56 %, zatímco u žáků ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342 činila celková úspěšnost 82,91 %. Výsledky škol v obou případech lze hodnotit jako vysoké. Lepšího výsledku dosáhli žáci ZŠ T. G. M. Třebíč, což může souviset například s širším a soustavnějším zařazením finanční gramotnosti do více předmětů i s jejím začleněním již na 1. stupni.

Obr. 19: Komparace škol – správné odpovědi

Zdroj: vlastní zpracování

2.7.2 Doplnková statistická analýza

Dále bylo zkoumáno, zda žáci správně ohodnotí své schopnosti v oblasti finanční gramotnosti. Bylo zjištěno, že se žáci většinou nepřeceňují a své schopnosti spíše hodnotí střídavě.

Tento závěr podporuje i Spearmanova korelace, která potvrdila statisticky významnou souvislost mezi sebehodnocením a dosaženým skóre ($\rho = -0,35$; $p < 0,001$; $N = 93$), tedy že vyšší bodový zisk souvisí s lepším sebehodnocením.

Tab. 14: Sebehodnocení a bodové skóre

Proměnná	Průměr (M)	Medián (ME)	N
Sebehodnocení 1-4	1,99	2	93
Bodové skóre (0-13)	10,99	11	93

Zdroj: vlastní zpracování

V rámci analýzy bylo dále zkoumáno, zda se bodové skóre finanční gramotnosti (0–13 bodů) liší podle plánovaného pokračování ve studiu. Vzhledem k charakteru dat byl použit neparametrický Kruskal–Wallisův test, který prokázal statisticky významné rozdíly mezi skupinami ($\chi^2(2) = 13,77$; $p = 0,001$; $\varepsilon^2 = 0,15$).

Nejvyššího skóre dosáhli žáci, kteří plánují pokračovat na střední škole s maturitou ($M = 11,34$; $Me = 12$), zatímco nižšího skóre dosáhli žáci směřující na střední školu s výučním listem ($M = 9,64$; $Me = 10$). Skupina žáků, kteří uvedli, že dále pokračovat nebudou, byla velmi malá ($n = 3$), a proto je její výsledek nutné interpretovat pouze orientačně. Post-hoc porovnání potvrdilo statisticky významný rozdíl zejména mezi skupinami „SŠ s maturitou“ a „SŠ s výučním listem“ ($p = 0,004$).

Tab. 15: Skóre finanční gramotnosti podle plánovaného pokračování ve studiu

Pokračování ve studiu	N	Průměr bodů (M)	Medián (ME)
Nebudu pokračovat	3	8,33	8
SŠ s maturitou	76	11,34	12
SŠ s výučním listem	14	9,64	10

Zdroj: vlastní zpracování

2.8 Doporučení ke zlepšení výuky FG

Za jeden z klíčových předpokladů účinného finančního vzdělávání lze považovat schopnost žáky aktivně zapojit a vést je k praktickému využití probíraných témat. Zkušenosti z výzkumů i školní praxe ukazují, že přístupy založené na aktivních metodách – například projektových úkolech, modelových situacích či jednoduchých simulacích – bývají přínosnější než výuka postavená pouze na výkladu. Pokud si žáci mohou vyzkoušet rozhodování v konkrétních situacích, např. při sestavování rozpočtu nebo plánování výdajů, snáze propojí teoretické poznatky s reálnými dovednostmi. Právě tento praktický rozměr může významně přispět k rozvoji finanční gramotnosti a k lepší připravenosti žáků na běžné finanční situace (Frisancho a kol., 2021).

Na základě výsledků dotazníkového šetření lze konstatovat, že žáci obou zkoumaných škol dosahují v některých oblastech finanční gramotnosti vcelku dobrých výsledků, zejména v otázkách spojených s běžnými příjmy a výdaji nebo s účelem úvěru.

Současně se však ukázaly i slabší oblasti, především v rozlišování jednotlivých finančních produktů, v chápání úroku a v aplikaci finančních znalostí na konkrétní situace z běžného života.

Výsledky rovněž naznačují, že samotné osvojení pojmů nemusí být vždy doprovázeno jistotou při jejich praktickém využití. Z tohoto důvodu je vhodné zaměřit se ve výuce nejen na předávání teoretických informací, ale především na jejich praktické využití.

2.8.1 Doporučení pro obě školy

Pro obě školy lze doporučit, aby byla finanční gramotnost i nadále rozvíjena napříč více předměty, nikoli pouze v rámci jedné vzdělávací oblasti. Vhodné je zejména propojení matematiky, výchovy k občanství, případně dalších prakticky zaměřených předmětů.

Matematika může posilovat výpočty spojené s procenty, úročením, rozpočtem nebo porovnáváním cen, zatímco výchova k občanství může rozvíjet porozumění fungování bank, pojištění, daní, trhu a ochraně spotřebitele.

Dalším doporučením je větší důraz na praktické úlohy a modelové příklady, například tvorbu jednoduchého osobního nebo rodinného rozpočtu, porovnávání cen různých výrobků, orientaci v základních bankovních a pojistných produktech, výpočet úroku nebo posouzení výhodnosti různých forem financování.

Přínosné může být také zařazení krátkých aktivit, ve kterých žáci pracují s konkrétními situacemi, například rozhodují, zda je vhodné si na určitou věc půjčit, jaký způsob spoření je nejvýhodnější nebo jaké riziko je spojeno s neznalostí podmínek finančních produktů.

Vzhledem k tomu, že část žáků měla problémy s rozlišením pojištění, spoření a investičních produktů, je vhodné se více zaměřit i na vymezení základních pojmů a jejich vzájemné odlišení. Obdobně je vhodné věnovat zvýšenou pozornost tématům spojeným s úvěrem a úrokem, protože právě zde se ukázaly výraznější rozdíly mezi jednotlivými odpověďmi žáků.

2.8.2 Doporučení pro ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342

U ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342 je finanční gramotnost ve výuce již dobře ukotvena, zejména prostřednictvím prakticky orientovaných témat spojených s rodinným rozpočtem, hospodařením domácnosti a projektovým týdnem finanční gramotnosti v matematice. Jako vhodné se proto jeví na tuto praktickou orientaci dále navazovat a rozšířit ji o hlubší procvičování témat, která se ukázala jako náročnější, zejména úrok, úvěr a rozlišování jednotlivých finančních produktů.

Dále lze doporučit, aby stávající projektový týden i nadále rozvíjela a případně jej doplnila o více úloh zaměřených na rozhodování v reálných situacích, např. porovnávání různých nabídek půjček, volbu vhodného způsobu spoření nebo vyhodnocování výhod a rizik finančních produktů. Přínosné by mohlo být i větší zapojení jednoduchých výpočtů a úloh na práci s procenty, aby žáci dokázali lépe propojit teoretické znalosti s praktickou finanční matematikou.

Škola vnímá šetření jako velice přínosné. Obsah projektového týdne, který se bude opět konat v květnu již bude upraven dle zjištěných nedostatků studentů na základě provedeného šetření.

2.8.3 Doporučení pro ZŠ T. G. M. Třebíč

Na ZŠ T. G. M. Třebíč je finanční gramotnost rozvíjena systematicky a ve větší míře, a to již od 1. stupně. Výuka zde klade relativně velký důraz na bankovní systém, finanční

produkty, tržní hospodářství a širší ekonomické souvislosti. V návaznosti na výsledky šetření by však bylo vhodné tuto systémovou rovinu ještě více doplnit o prakticky orientované aktivity zaměřené na každodenní finanční rozhodování.

Škole lze doporučit, aby do výuky ve více zařazovala projektové úkoly, které budou vycházet z běžného života žáků, například sestavení osobního rozpočtu, rozhodování o využití kapesného, porovnání forem placení nebo modelové situace spojené s úvěrem, pojištěním či nakupováním.

Vzhledem k tomu, že projektově orientovaná výuka se v oblasti finanční gramotnosti jeví jako účinná (Frisancho a kol., 2021) mohla by škola zvážit i zavedení vlastního tematického projektového dne či týdne zaměřeného na finanční gramotnost.

Doporučení bylo předáno paní zástupkyni ředitele pro II. stupeň základní školy a ta jej a celé dotazníkové šetření hodnotí jako velice přínosné a budou se doporučením dále věnovat.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat a zhodnotit úroveň finanční gramotnosti žáků 9. tříd na dvou vybraných základních školách. Práce se zaměřovala na posouzení připravenosti žáků na základní finanční situace a na identifikaci jejich znalostí v oblasti finanční gramotnosti. Na základě získaných výsledků byla formulována doporučení, která mohla školám pomoci zlepšit výuku finanční gramotnosti s důrazem na praktické dovednosti a porozumění klíčovým finančním pojmům.

Pro dosažení cíle práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část vymezovala základní pojmy související s finanční gramotností, rámec finančního vzdělávání v České republice a popisovala vybrané projekty podporující finanční gramotnost. Dále se věnovala přehledu zahraničních studií, které ukazovaly situaci v oblasti finanční gramotnosti v jiných zemích, a analyzovala faktory, jež mohly úroveň finanční gramotnosti ovlivňovat.

Praktická část byla zaměřena na vlastní výzkum. V úvodu byla popsána metodika šetření, zejména volba kvantitativního přístupu formou anonymního dotazníku, struktura dotazníku a postup sběru dat. Následovaly charakteristiky obou zkoumaných škol – Základní škola T. G. M. Třebíč, a Základní školy a mateřské školy Třebíč, Na Kopcích 342 – které poskytovaly kontext pro interpretaci výsledků. Stěžejní část praktické části tvořilo vyhodnocení dotazníku, kde byly prezentovány a komentovány odpovědi žáků. Na závěr byly také předloženy konkrétní návrhy a doporučení na zlepšení výuky finanční gramotnosti pro obě zkoumané školy, které následně zaslali i zpětnou vazbu právě na uvedená doporučení.

Seznam použité literatury

- ANDERS, Jake, John JERRIM a Lindsey MACMILLAN. Socio-Economic Inequality in Young People's Financial Capabilities. *British Journal of Educational Studies* [online]. 2023, 71(6), 609–635. [cit. 2026-04-01]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/00071005.2023.2195478>
- ATKINSON, Adele a Flore-Anne MESSY. Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study. *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions* [online]. 2012, 15 [cit. 2026-04-01]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/5k9csfs90fr4-en>
- BOHANESOVÁ, Eva. *Finanční gramotnost*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. ISBN 9788024453972
- ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3
- ČESKÁ BANKOVNÍ ASOCIACE. O projektu [online]. 2025 [cit. 2025-11-28]. Dostupné z: <https://www.bankeridoskol.cz>
- ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Cena guvernéra ČNB za přínos k rozvoji finanční a ekonomické gramotnosti. Česká národní banka [online]. 2025 a [cit. 2025-11-28]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/financni-a-ekonomicka-gramotnost/cena-guvernera-cnb-za-prinos-k-rozvoji-financni-a-ekonomicke-gramotnosti/
- ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Finanční a ekonomická gramotnost. Česká národní banka [online]. 2025 b [cit. 2025-11-28]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/financni-a-ekonomicka-gramotnost/
- ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Návštěvnické centrum. Česká národní banka [online]. 2025 c [cit. 2025-11-28]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/navstevnicke-centrum/
- ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. Národní zpráva PISA 2022 [online]. 2023 [cit. 2026-01-11]. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Narodni-zprava-PISA-2022>
- ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. Tematická zpráva – Finanční gramotnost žáků základních škol a výuka finanční gramotnosti na SŠ. Česká školní inspekce [online]. 2023 [cit. 2026-01-11]. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Tematicka-zprava---Financni-gramotnost>
- FRISANCHO, Veronica, Ana HERRERA a Sergio PRINA. Can a Budget Recording Tool Teach Financial Skills to Youth? Experimental Evidence from a Financial Diaries Study [online]. 2021 [cit. 2026-04-01]. Dostupné z: <https://doi.org/10.18235/0003691>
- JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Grada, 2023. ISBN 978-80-271-3635-3
- KISLINGEROVÁ, Eva. *Podniková ekonomika*. Grada, 2025. ISBN 978-80-271-5694-8
- LOCHMANNOVÁ, Alena. *Bankovníctví, základy bankovníctví*. Computer Media, 2018. ISBN 978-80-7402-305-7
- MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2024*. Grada, 2024. ISBN 9788027171729.

- MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Národní strategie finančního vzdělávání 2.0. Finanční gramotnost [online]. 2020 [cit. 2025-11-01]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty>
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Standard finanční gramotnosti. Ministerstvo financí ČR [online]. 2017 [cit. 2025-11-02]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_2017_Standard-financni-gramotnosti.pdf
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Měření úrovně finanční gramotnosti. Finanční gramotnost [online]. 2021 [cit. 2026-01-11]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/oecd/mereni-urovne-financni-gramotnosti>
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Měření úrovně finanční gramotnosti. Finanční gramotnost [online]. 2026 [cit. 2026-02-05]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.gov.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti>
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR. ČNB připravilo výukové materiály k finanční gramotnosti. In: edu.gov.cz [online]. 2025 [cit. 2025-11-28]. Dostupné z: <https://edu.gov.cz/cnb-pripravilo-vyukove-materialy-k-financni-gramotnosti/>
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. edu.cz [online]. 2021 [cit. 2025-11-28]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2021/07/RVP-ZV-2021.pdf>
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR. Školní vzdělávací program. edu.gov.cz [online]. 2025 [cit. 2025-11-28]. Dostupné z: <https://edu.gov.cz/dictionary/skolni-vzdelavaci-program/>
- OECD. PISA 2012 Results: Students and Money: Financial Literacy Skills for the 21st Century. Volume VI. Paris: OECD Publishing, 2014. Dostupné z: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2014/07/pisa-2012-results-students-and-money-volume-vi_g1g3b027/9789264208094-en.pdf
- OECD. PISA 2015 Results. Volume IV: Students' Financial Literacy. Paris: OECD Publishing, 2017. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264270282-en>
- OECD. PISA 2022 Results. Volume IV: How Financially Smart Are Students? Paris: OECD Publishing, 2024. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/5a849c2a-en>
- OECD. PISA 2012 Database, tab. VI.2.1 [online]. [cit. 2026-04-01]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/888933094887>
- OECD. PISA 2015 Database, tab. IV.3.1, IV.5.8, IV.5.10, IV.5.13 a IV.5.15 [online]. [cit. 2026-04-01]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/888933485011>
- OECD. PISA 2022 Database, tab. IV. B1.2.2 [online]. [cit. 2026-04-01]. Dostupné z: <https://stat.link/ku0ehr>
- Při jazykové a stylistické úpravě textu byl využit nástroj ChatGPT (OpenAI):
- OpenAI. ChatGPT [online]. 2026 [cit. 2026-02-15]. Dostupné z: <https://chatgpt.com>
- REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 5., aktualizované a rozšířené vydání. Grada, 2024. ISBN 978-80-271-5012-0.

SYROVÝ, Petr. *Investování pro začátečníky*. 2. přepracované vydání. Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3486-6.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA TŘEBÍČ, NA KOPCÍCH 342. Školní vzdělávací program základního vzdělávání Škola budoucnosti [online]. 2026 [cit. 2026-02-10]. Dostupné z: https://www.zskopce.cz/data_6/soubory/142.pdf

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA T. G. M. TŘEBÍČ. Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání. Třebíč: ZŠ T. G. M., 2026. Interní dokument.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA T. G. M. TŘEBÍČ. O škole. Základní škola T. G. M. Třebíč [online]. 2026 [cit. 2026-01-11]. Dostupné z: <https://zstgmtrebic.cz/o-skole/>

Příloha 1 - Prohlášení o realizaci anonymního dotazníkového šetření ZŠ T.G.M. Třebíč

Základní škola T. G. Masaryka, Třebíč

Komenského nám. 61/6

674 01 Třebíč

PROHLÁŠENÍ O REALIZACI ANONYMNÍHO DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Tímto Základní škola T. G. Masaryka, Třebíč potvrzuje, že souhlasí s realizací anonymního dotazníkového šetření mezi žáky 9. ročníků, které je součástí bakalářské práce s názvem: Analýza úrovně finanční gramotnosti žáků na vybraných základních školách.

Šetření probíhá v prostorách školy a s vědomím pedagogického vedení. Dotazník je zcela anonymní a neobsahuje žádné osobní ani citlivé údaje, na jejichž základě by bylo možné identifikovat konkrétního žáka. Účast žáků je dobrovolná a mohou odmítnout dotazník vyplnit či ukončit jeho vyplňování kdykoli bez udání důvodu.

Dotazníkové otázky se týkají výhradně oblasti finanční gramotnosti a dále obsahují pouze neidentifikovatelné demografické údaje obecného charakteru (např. věk, pohlaví, studijní záměr, pracovní status rodičů či jejich vzdělání). Tyto informace nejsou považovány za citlivé osobní údaje a samy o sobě ani v kombinaci nemožňují určit totožnost konkrétního žáka.

Data získaná prostřednictvím dotazníku budou použita výhradně pro akademické účely a budou zpracována v souhrnné podobě.

Škola tímto potvrzuje, že byla seznámena s obsahem dotazníku a souhlasí s jeho využitím v rámci výuky.

V Třebíči dne 2. 10. 2015

Základní škola T. G. Masaryka Třebíč
Komenského nám. 61/6, 674 01
tel: 568 619 811 • 736 487 472
IČO: 604 18 613

D. Ml. / 2015 ③

Podpis

Příloha 2 - Prohlášení o realizaci anonymního dotazníkového šetření ZŠ Třebíč, Na Kopcích 342

Základní škola a mateřská škola Třebíč, Na Kopcích 342

Na Kopcích 342, 674 01 Třebíč

PROHLÁŠENÍ O REALIZACI ANONYMNÍHO DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Tímto Základní škola a mateřská škola Třebíč, Na Kopcích 342 potvrzuje, že souhlasí s realizací anonymního dotazníkového šetření mezi žáky 9. ročníků, které je součástí bakalářské práce s názvem: Analýza úrovně finanční gramotnosti žáků na vybraných základních školách.

Šetření probíhá s vědomím pedagogického vedení. Dotazník je zcela anonymní a neobsahuje žádné osobní ani citlivé údaje, na jejichž základě by bylo možné identifikovat konkrétního žáka. Účast žáků je dobrovolná a mohou odmítnout dotazník vyplnit či ukončit jeho vyplňování kdykoli bez udání důvodu.

Dotazníkové otázky se týkají výhradně oblasti finanční gramotnosti a dále obsahují pouze neidentifikovatelné demografické údaje obecného charakteru (např. věk, pohlaví, studijní záměr, pracovní status rodičů či jejich vzdělání). Tyto informace nejsou považovány za citlivé osobní údaje a samy o sobě ani v kombinaci neumožňují určit totožnost konkrétního žáka.

Data získaná prostřednictvím dotazníku budou použita výhradně pro akademické účely a budou zpracována v souhrnné podobě.

Škola tímto potvrzuje, že byla seznámena s obsahem dotazníku a souhlasí s jeho využitím v rámci výuky.

V TREBIČI dne 3. 12. 2025

ZÁKLADNÍ ŠKOLA
A MATEŘSKÁ ŠKOLA
TŘEBÍČ

Na Kopcích 342, 674 01 Třebíč

Podpis

Příloha 3 – Dotazník

Finanční gramotnost

Dobrý den, jmenuji se Veronika Benáčková a jsem studentkou Vysoké školy Polytechnické v Jihlavě. Prosím o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce. Vyplnění tohoto dotazníku vám zabere 10 minut a je anonymní. Děkuji

1. Vyber pohlaví
 - a) Žena
 - b) Muž
 - c) Nechci uvádět

2. Pracují oba rodiče?
 - a) Ano, oba
 - b) Nepracuje žádný
 - c) Pracuje jen jeden z rodičů

3. Nejvyšší dosažené vzdělání rodičů je... (označ vzdělání, které má alespoň jeden z rodičů)
 - a) Základní vzdělání
 - b) Střední škola s výučním listem
 - c) Střední škola s maturitou
 - d) Vyšší odborné vzdělání
 - e) Vysokoškolské vzdělání
 - f) Nevím

4. Dostáváš kapesné?
 - a) Ano, pravidelně
 - b) Jen občas
 - c) Ne

5. Kolik činí za měsíc?
 - a) Méně než 500 Kč
 - b) Od 500 Kč do 1 000 Kč
 - c) Více než 1 000 Kč

6. Jak často se doma s rodiči bavíš o rodinném rozpočtu?
 - a) Často
 - b) Občas
 - c) Nikdy

7. Vedeš si přehled o svých výdajích, tzn. kolik a za co utrácíš?

- a) Ano, pravidelně
- b) Občas
- c) Ne, ale chtěl/a bych začít
- d) Ne, nezajímá mě to

8. Rozliš, zda jsou uvedené pojmy příjmem či výdajem.

Výplata od zaměstnavatele	Příjem/ Výdaj
Nákup potravin	Příjem/ Výdaj
Platba za nájem bytu	Příjem/ Výdaj
Peníze od rodičů za vysvědčení	Příjem/ Výdaj
Peníze za prodej automobilu	Příjem/ Výdaj
Platba za předplatné (Spotify, Netflix, Oneplay)	Příjem/ Výdaj

9. Budeš dále pokračovat ve studiu?

- a) SŠ s maturitou
- b) SŠ s výučním listem
- c) Nebudu

10. Kdy je podle tebe vhodné začít spořit?

- a) Když začnu pravidelně vydělávat peníze (brigáda, práce)
- b) Až v dospělosti
- c) Kdykoliv bez ohledu na věk, klidně jen z malých částek (kapesné)
- d) Není nutné spořit

11. Pokud bys dostal/a 1 000 Kč, jak bys s nimi naložil/a?

- a) Nebudu o tom přemýšlet a koupím si co chci
- b) Budu je utrácet postupně dle potřeby
- c) Celou částku si budu spořit
- d) Část utratím hned, část si budu spořit

12. Kdybys chtěl/a za rok nový telefon, jak by sis na něj našetřil/a?

- a) Budu si schovávat peníze doma v hotovosti
- b) Uložím si peníze na běžný účet
- c) Uložím si peníze na spořicí účet s úrokem
- d) Nešetřil/a bych a požádal/a o peníze rodiče

13. Když si něco chci koupit, většinou...

- a) Porovnám ceny
- b) Koupím první, co vidím
- c) Zeptám se rodičů

14. Používáš nějakou platební aplikaci (např. Revolut, Apple Pay, Google Pay)?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím, co to je

15. Vyber možnost, na kterou by sis vzal/a úvěr.

- a) Nový telefon
- b) Dovolená u moře
- c) Pořízení vlastního domu/bytu

16. Proč stojí stejný výrobek v každém obchodu jinak?

- a) Cenu výrobků určuje stát
- b) Protože cena výrobků závisí na poptávce, nabídce a konkurenci
- c) Cenu výrobků si prodejce vymyslí náhodně

17. Setkal/a jsi se někdy s pojmem inflace?

- a) Ano
- b) Ne

18. Kde ses už setkal/a s pojmem inflace?

- a) Ve škole
- b) Doma (když se o tom mluvilo s rodiči nebo v rodině)
- c) Na sociálních sítích (Instagram, TikTok, Youtube)

19. Jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní kartou?
- a) Při placení debetní kartou používám svoje vlastní peníze. Při placení kreditní kartou využívám peníze, které nejsou moje, ale banky.
 - b) Žádný rozdíl v tom není
 - c) Debetní kartou se dá platit jen v kamenných obchodech, ne na internetu.
20. Která z následujících odpovědí může být charakterizována jako pravidelný příjem?
- a) Výhra v loterii
 - b) Výplata od zaměstnavatele
 - c) Peníze od prarodičů k vysvědčení
21. Vyber jednu z možností, která je pojištěním?
- a) Stavební spoření
 - b) Akcie
 - c) Povinné ručení auta
 - d) Nevím, neznám pojem „pojištění“
22. Pokud si půjčíš 10 000 Kč a musíš vrátit 12 000 Kč, co představuje rozdíl 2 000 Kč?
- a) Úrok
 - b) Sleva
 - c) Daň z příjmu
23. Zvol správnou odpověď: V bance si uložím 5000 Kč na jeden rok s úrokovou sazbou 1 % p.a. Kolik bude činit úrok, tedy peníze navíc, které tím získám?
- a) 50 Kč
 - b) 250 Kč
 - c) 5 100 Kč
24. Uveď, jak si myslíš, že na tom jsi s finanční gramotností. 1- výborně, 2 - mám mezery, 3 - špatně, 4 - většinu odpovědí jsem nevěděl/a.
- a) 1
 - b) 2
 - c) 3
 - d) 4